

సత్యతాపము.

కురుమెల్ల వేంకటరావు.

పశ్చాత్తాపము

కురుమెల్ల వేంకటరావు

ఉపాధ్యాయుడు

శ్రీరాజా రావు భావయమ్మారావు హైస్కూలు

పి కా పు ర

Approved by the Director of Public Instruction.
Vide Fort St. George Gazette D/ 15-11-1932, Page 632.

శిండవ కూర్పు.

1935

కాపీరైటు రిజిస్టరు]

[వెల రు. 0-6-0]

"Brother ! !

There is nothing more beautiful in the world
than a truly repented soul.

To know this is to know ourselves and our God."

T.P.

FOREWORD

This book contains seven interesting stories written in simple style. It may be used as a non-detailed text book in Telugu for the lower forms. The author is a promising young teacher, deserving all help and encouragement.

R.R.BH.R.HIGH SCHOOL,
PITHAPURAM,
25-7-1934,

N.RANGACHARY,
M.A., L.T.,
Head-Master,

శ్రీ రామ!

I have read the booklet written by Mr. Kurumella Venkatarao containing seven short stories illustrating the efficacy and sacredness of true repentance. They are well written in simple Granthaic Telugu. We ordinarily find in many books of the kind stale old tales appearing in different garbs. But Mr. Venkatarao relieves school children of that sort of monotony by selecting for his book fresh stories of both Indian and non-Indian origin. I heartily recommend the young writer for departmental encouragement.

PITHAPURAM, }
15-11-1935.

K. NARASIMHAM,
Retired Headmaster,
R. R. B. H. R. High School,

మున్ను డి.

గూనవజీవితము కలుష దుర్బలము. పాపము లొనరిం
తుట దానికి న్యభావసిద్ధము. లోభమో, మోహమో చెల
రేగి దాని నుట్టూత లూపివేయును. ఒక దుష్కృత్య
మనక, యొక హింసాకర్మ మనక, యొక రక్తచాత మనక,
మానవుడు లోభమోహవిఘ్నే, యున్మత్తుడై చేసి
నేయును, కోరికలతోఁ దల్లడిల్లుచుండును. క్రోధముచే మండి
పోవుచుండును. మదముచే జిఙ్ఘాదిరిగిపోవును. ఇట్టి యనస్థలో
భగవత్కటాక్షలేశమున హృదయమున నెచ్చటనో యొక
జ్యోతి తల్కు మును. తోడనే కన్నులువిప్పి వెనుదిరిగి
చూచుసరికి తన భయంకరఘాతుకశృత్రిములు, హింసలు,
నసంతపాపములును దమ కరాళజిహ్వల నచ్చులించుచు మ్రింగఁ
జూచునట్లగుండును. మానవుఁడా భయదృశ్యమును జూడ
లేక భయకంపితుడై కన్నులుమూసికొని పతితపాపనుఁ డగు
భగవంతుని బ్రార్థించును. ఆపరిశుద్ధాత్మ కన్నులవెంటఁ బవి
త్రములగు నుష్ణాశ్రువులు జాలువాటును. అదియే పశ్చా
త్తాపము.

ఆ యమృతాశ్రుమాధుర్యము నెఱిగిన వాళ్లు మహి
తానుభవులగు జిజ్ఞాసు, బుద్ధుఁడు ఇంద్రులనార్చు. వీరు “పతి
క్షులను జూడరాదు, వెలిపెట్టవలె”నను మొఱకు సిద్ధాంతముల
జూడు కాదు. “పాపములు మానవసాధారణములు. పశ్చాత్తాపము

లగు పతితుల నుద్ధరించుటనై పోయోమూర్తియగు భగవంతుని కిష్టమ"ని నమ్మిన విశాలహృదయులు. విరిల్లెండఱునో పాపాత్ముల నుద్ధరించిరి. దానికిఁ దార్కాణ మొకథాగుచ్చక మందలి 'పాపిని-జీజన్,' 'అహింసకుఁడు-బుద్ధుఁడు'ను, నను కథాద్వితయము.

చూడుడు. జీజన్ పాపినితో నే మనుచున్నాఁడో "నేను మాత్ర మెందులకు నిందింతును! నీవు పశ్చాత్తాప మొందితివి. కావున పాపము లెల్ల నశించినవి. పొగ్ము. ఇంక నెన్నఁడును బాప మొనరింపకుము". వేయిమంది యనపరాధులఁ జంపి తద్రక్తములోఁ బూరలాడిన పాపపంకిలుఁ డగు నహింసకుని "గౌతమబుద్ధుఁడు లేన నెత్తినాఁడు. కౌఁగిలఁ జేర్చికొన్నాఁడు". అట్టి పతితపాపనుఁ డగు బుద్ధభగవానుని వలనఁ "బరమకూరుఁడైన నరహంత యిప్పుడొ పరమసాధు భిక్షుకుఁ డైనాఁడు." కావున నిజముగఁ బశ్చాత్తాప మందిన నిర్మలాత్మకంటఁ బవిత్రమైన వస్తు వింకొకటి లేదనిచెప్పవచ్చును. పాపము లొనరించినందుల కంతగా భగవంతుఁడు కోపింపఁడు. కాని పాప మొనరించి పశ్చాత్తాప మందని పరమ కలుషాత్ముని నెన్నఁడు క్షమింపనేరఁడు.

పశ్చాత్తాప మందలి పరమార్థమును గుర్తించి యీ గ్రంథకర్త యేడ్గురు పశ్చాత్త పుల పవిత్రీకథలను జక్కఁగా రచించెను. అందు "అహింసకుఁడు-బుద్ధుఁడు, చిన్నకొడుకు - తండ్రి, వాల్మీకి-బాలిక, ఆశోకుఁడు-యుద్ధభూమి" అను కథలు కడు రసవంతములై యొప్పురు చున్నవి. వాల్మీకికథ యొందఱు మామూలుగాఁ జెప్పకొనువిధముగాఁ గాక యొందు

కూర్చుకొనినది. ఒకరియుపదేశముకంటె స్వపశ్చిత్తాపము మానవుని బలితునిజేయు నని కాబోలు మార్పుటలోని ప్రమాదము. తత్తద్రీసానుగుణమైన భాషయు భాషములును నిండు సమంజసముగ నెలకొనినవి.

బాలురకు శాస్త్రమనిన నెంతకష్టమో కథలనిన నంత
లుప్తము. కనుక వారికిష్టమగుకథమున మన ముపదేశింప వల
సిననీతులను, నహింస, సత్యము మొదలగు సద్గుణములను
బోధించి వారి లేతమనస్సున నాటుకొను నట్లుచేయుటమంచిది.
తిను యధ్యాపనానుభవమున నీవిషయమును గమనించి
బాలురనుచి ననుసరించి సుబోధముగ నస్మన్నిత్యులగు వేంకట
రావుగారి కథాగుచ్ఛకము నుపనిబద్ధించిరి. కథలలో బాలు
రకుఁ గావలసిన విజ్ఞానమును గలిపి వారిహృదయములవికసించు
టేయుట వీరిముఖ్యోద్దేశము. కావునబట్టియే వీరింతకమున్ను
రెండు కథానకపుస్తకములఁ బ్రకటించిరి. నేడు మఱియొక
కథాగుచ్ఛకమును నాంధ్రీబాలుర కందించి వారి విద్యావికాస
మున కెంతయుఁ దోడ్పడుట ప్రశంస్యము.

మఱియుఁ కథాగుచ్ఛకాంతరములకంటె వీరి యీగుచ్ఛముననొక విశేషముకలదు. ఎంతసేపును మనవారు పాడినదేపాడి వినువు పుట్టించి బాలురను విముఖులఁ జేయుదురు. వేంకట రావుగారు శ్రాత్త కథల నిందుఁ బొందుపఱచి పిల్లల సుముఖులఁ జేసినది, దీనిని మంచిమనసుతోఁ బఠించి బాలుర కుమయోగింపఁ జేసినచో నీ కృత్రికర కృతకృత్యుడగును.

రాజ్యమహేంద్రవరము,

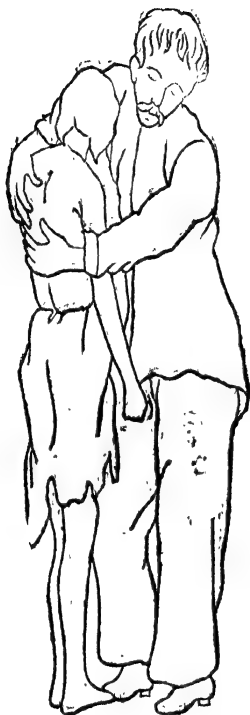
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

ఉభయభాషాప్రవీణ

ఇంద్రకంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి.

క థ లు.

		పుట
1. చిన్నకొడుకు—తండ్రి	1
2. బాలుడు—చాది	10
3. పాపిని—జీజన్	18
4. అహింసకుడు—బుద్ధుడు	23
5. వాల్మీకి—బాలిక	34
6. జీవావృజ్జీ—మతగురువు	48
7. అశోకుడు—యుద్ధభూమి	56

“జీవ్యసః గోమయనివైపు పరుగెత్తెను. రెండుచేతుల నలనిక్త చాచెను.
గాఢముగఁ గాఁగిరించుకొని...”

పుట. 5

పశ్చాత్తాపము

చిన్నకొడుకు-తండ్రి

౧

ఒకధనికున కిరువురు కొడుకులు కలరు. వారల నిర్దాతి సౌధనికుఁ డొక్కతీరున బేసిమించుచుండెను. ఆయిరువురలో రెండవవాఁడు మిక్కిలి దురుసుఁడనఁముఁ గలవాఁడు. అతఁ డొక దినమునఁ దొందరపడి తండ్రియొద్ద కేఁగి “తండ్రి! నేను బాల్యమును గడచి పెద్దవాఁడనైతిని. కావున మనయాస్తిలో నాకుఁ రాఁదగిన భాగమును నాకుఁ బంచియిమ్మ” ని నిర్బంధించి యడిగెను.

తండ్రి చాల దయగలవాఁడు. కొమరునికోరిక నిరాకరింపక వెంటనే యాతనిభాగముఁ బంచి యిచ్చివేసెను. కుమారుఁ డాధన మంతయుఁ దనవశముఁ జేసికొనెను. పిమ్మట నతని కా నూర నుంచుట కిష్టము లేక దూరదేశమున కేఁగి యచ్చట స్వేచ్ఛగా సంపరింప వలయునని యెంచి మఱియొక యూరికిఁ బరివ్రాణ మయ్యెను.

తనవంతువచ్చిన సా త్తంతయు నాతఁడు తనవంటఁ గొనిపోయినాఁడు. అచ్చట విచ్చలవిడిగాఁ జరింప మొనలుపెట్టి నాఁడు. ధనికుఁ డగు నాయువకుఁ డొంటరిగఁ గరదేశమున నుండుట తటస్థించినపు డెల్లు వ్రవర్తించునో వేఱ చెప్పవలయునా? దుర్జనసహవాసముఁ జేసినాఁడు. పరస్త్రివెంటఁబడి నాఁడు. తాగుబోతయి ధనమంతయు వ్యయ మొనర్చి నిలుపేద యైనాఁడు.

చేతిలోనిసామృంతయుఁ జెల్లిపోయెను. తినుట కన్నముఁ గట్టుకొనుటకు గుడ్డయు లేక మిక్కిలి హీనదశ నొంది యేమి చేయుటకును దోచక పిచ్చివానివలెఁ దిరిగితిరిగి సేవకవృత్తి చేసియైనఁ బొట్టఁ బోషించుకొనవలయు ననియెంచి తుద కొక సేద్యగానియొద్దఁ గొలుపు సేయుటకుఁ గుదిరెను. ఆకృషికుఁడు తనయొద్దనున్న పందులగుంపును గాయుటకై యాతని నియమించెను.

పాపము, ఆగర్భశ్రీమంతుఁడు పందులకాపరి యయ్యెను. భోజనమా కడుపునిండలేదు. పందులతోఁబాటూఁకయుఁ బొట్టునైనఁ దిని బ్రదుకవచ్చునని యతఁడు తలఁచెను కాని యవిమాత్ర మాతని కెట్లు లభింపఁగలవు?

ఆతఁడు పందులను గాయుచు నొడలినిండ బట్టయైన లేక చినుఁగవలెలికిలు గట్టుకొనియుఁ డెను. చేయునది సేద్యమైన పని. పనియొద్ది మిక్కిలి చినుఁగ వలెను కడుపునిండ పం

లేదు. ముఱలముఱల సభకారికిఁ గనఁబడి తనదరిద్రస్థితిఁ జెప్పు
కొనఁట కభిమానము. అఁకలిబాధ భరింప శక్యము గాకుం
డెను. ఒడలికి స్నానసంస్కారము లేవియు లేవు. తలయం
తయుఁ జిక్కునడిపోయెను. మిక్కిలి రోగవీడితుడయి శల్యావ
శిష్టుడయ్యెను. వెరుకటి కళకాంతు లెక్కడికేఁగెనోకానరావు.

అతఁ డొకదినమునఁ బందులయెదుటఁ గూర్చుండి
యండి తనదుస్థిలి కెంతయు వగచుచుఁ బూర్వవృత్తాంతము
జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనుచుండ నంతలో నాతనిమనసులోఁ దలఁ
పింప నొక్క మెఱపు మెఱసెను. తా నెవఁడో, తనగ్రామ
నిగమో. లో నిట్లగుటకుఁ గారణమేదియో యని యాలో
చించుచు నప్పుటి కింకొక మెఱపు మెఱసెను. అతనిహృదయ
మన నాశయ ముఖమునఁ గాంతివికాసములును బొడసూపినవి.

“అహ ! నాతండిగి యెంతమంచివాఁడు. న న్నపరి
మితముగఁ బ్రేమించినాడే ! మాగృహవైభవము లెన్నఁటికైన
మఱవఁ దగునే ? ఎడతెఱపితేని నిత్యోత్సవములు గన్నులఁ
దనుపుచుండెడివిగదా ! నాతండిగియొద్ద నెందఱో పనిసేయుచు
సర్వకాలసర్వావస్థలయందును సుఖముగఁ గాలక్షేపముఁ జేయు
చుందురు. వారలు కడుపునిండ భుక్తియు నొడలినిండ వస్త్రములు
లునుగలిగి యితరులకుఁగూడనవృద్ధిగఁజెట్టఁగలుగుచున్నారు
అంతటా ! నేనిచ్చట నాఁకలిచేఁ జూపనేల ? ఈక్షణమందే నా
తండ్రియొద్దకుఁ నొయెదఁగ . . . అతఁడు శరుణార్ద్రహృదయు.

డు. నన్నాదరింపకపోడు. ఆతనియొద్ద కేగి 'తల్లీ ! నేక నీయెడలను భగవంతునియెడలను గొప్ప యాచారము నాచిచితిని. నేను నీకొడుకు ననిపించుకొనుటకు శూడ దిగినదాడను. నే నొనరించినతప్పిదము నీవు తుమించుటకు పలుకాడి. కావున నే నొకటి కోరెదను. నీకడ నెన్నియో వందలమంది జనులు కొలువు నేయుచున్నారగదా ! వారిలో నొక్కనికి నీ విచ్చనంతజీతము నా కిచ్చి నన్నొకపనిలో నియోగింపుము' అని పార్థించినయెడల నిరాకరింపడు. ”

ఇట్లుహించుకొనునప్పటి కాలని మనసులో నొక కొత్త యానంద ముదయించెను. కాలునేతులలో మున్నెన్న డునులేనిబలము కలిగెను. దిగ్గున లేచెను. ఎవ్వరితోడను నేమి యు బలుకలేదు. తనభావిసుఖములను మననము జేసికొనుచు వడివడిగఁ దనదేశమువై పు నడచెను. అనతికాలములోనే తన యూరు జేరుకొనెను. మెల్లగాఁ దనతండ్రియున్న ప్రాంతమున కేగెను.

౨

తండ్రి యాతని మారముననే కాంచెను. ఆతఁ డెంత మాదురూపుఁ డెందియున్నను గుమారుడని వెంటనే గ్రహించెను. ఆతనివనసున నాత్రము జనించెను. కొడుకునందలి ప్రేమాతిశయమున నాతనిశరీరము కంపించెను. కన్నులనుండి

నూనందాశ్రీవులు రాలెను. రివ్వనఁ గొఱురునివైపు బరుగె
 క్కెను. రెండుచేతుల సతనికై చాచెను. గాటముగఁ గొఱి
 కుఁగొని, నూతనిమూర్ధ మాఘ్రాణించి ముద్దిడుకొనియెను.

కొడుకు “నాయనా ! నేను భగవంతునియెడలను
 నీయెడలను ఘోరమైనపాప మొనరించి యుంటిని. నీకుమా
 రుడ ననిపించుకొనుట కింక నాకు యోగ్యత లేదు. నన్న
 క్షమింపకు మ ” ని బిగ్గఱగ నఱచెను.

తండ్రి, సేవకులను బిలిచి “ ఈతఁడు నాప్రియపుతఁ
 డు. కొన్ని దినములక్రిందట నీతఁడు చనిపోయి మఱల నిప్పుడు
 బ్రదికి వచ్చినాఁడు. చేయిఁజాటి యగాధసముద్రమునఁ బడిన
 యీ నాతనయుఁడు నాయదృష్టమునఁ దిరిగి నాకు లభించి
 నాఁడు. మీరు వెంటనే విలువగలబట్టలను దీసికొనివచ్చి
 యీతనికిఁ గట్టనిండు. అమూల్యములైన యాభరణముల
 నీతనికిఁ దొడుగుఁడు. మంచిపాదరక్షల నీతని కొనఁగుఁడ ” ని
 యాజ్ఞాపించెను. అతఁ డత్యంతసంతోషమున బంధుమిత్రుల
 నందఱను రావించి విం దొనరింపసాగెను.

ఇంతలోఁ బెద్దకొడుకు పోలములోనుండి గృహభిముఖ
 ఖండై చనుదెంచి తమయింట జరగుతున్న శంగీతములు,
 సృత్యములు, విందులు. మొదలగునై భవము లన్నియుఁ జూచి
 మిక్కిలి విస్మితుఁడై యానఘోషమునఁగల సేవకు నొక్కనిఁ
 బిలిచి “ యిచ్చటికొలాహల మేమ ” ని యడిగెను.

“కొంతకాలముక్రిందట మిమ్ము విడనాడిపోయిననీసో
 గరుడ డిప్పుడు సురక్షితముగ నింటి కేతెంచినాడు. అందుల
 కై మీతండ్రి మనయూశనున్న పెద్దల కందఱుల విందొనరిం
 చుచున్నాడ” ని నేవనఁడు పలికెను.

ఈమాటలు వినువచ్చుటకే బెద్దకొడుకున కెంతయుఁ
 గోపము వచ్చినది. ఆతఁ డింటిలోనికి బోవుట కిష్టపడలేదు.
 బయటనే నిలువఁబడి యుండెను. తండ్రి కాసగతి తెలియ
 నచ్చినది. వెంటనే యాతఁ డీనకుఁ బోయెను. కొమారుని లో
 నీకి రమ్మని బలిపూసెను. నానుఁ డిప్పు కరోషముతో
 నిట్లు పలికెను.

“ఇన్ని నాళ్లనుండి నేను విడిచినతేలికైనా నున్నాను. నీ
 డును నేను నిన్నెడ నున్నాను. నీకును నేనును విడిచినాను.
 లేదు. నీమనసున కిప్పుడు రినుకెక్కుముఁ దెలిగించియుండ
 లేదు. నీయాజ్ఞ నున్నతమిచ్చి నీధర్మకో బరిపాలించితిని.
 ఇట్లుచేసినను నావిషయము నీ దాని, పాడైన నిట్టియత్నవముఁ
 జేయింప నెంచితివా? నిన్ను రచ్చ కెక్కించి నీయింటిగుట్టు
 బయటఁబెట్టి త్రాగుఁబోతయి నీయాస్తిని వేశ్యల కర్పించిన
 యీ నీచిన్నకొడుకు వచ్చినతోడనే యింతయాత్మాభిముఁ
 గావించుచుంటివే. ఇన్ని భక్త్యములను జేయించితివే. ఇన్ని
 యుత్సవముల జరపించుచుంటివే” అని మహాక్రోధమానఁ బలుక
 ధరికుఁ డామాటలు విని “నాయనా, నీ వెల్లప్పుడును నాకడనే

యన్నోడవు. నాకుఁగల యాస్తి యంతయు సీదేకదా ! వెడలి పోయినదిసోదరుఁడు మన కీత 'లే' డనుకొనినవాఁ డిప్పుడు తిరిగి లభించినాఁ డనఁగి మనమనముల కెంతయు సంతోష ముదయింపకుండునా ? దీని కనువగు నొక్క తార్కాణముఁ జెప్పెద నాలింపు ” మని యిట్లు చెప్పఁ దొడఁగెను.

మహాత్ముఁ డగు జీసస్ గొల్లవారియింటఁ బుట్టెను. ఆతఁడు పాపులను దనచెంతకుఁ జేర్చుకొని కాపాడినాఁడు. ఆతఁ డట్లు పాపుల రక్షించుచున్నందుల కతనిపై ఛాదీసీలు మున్నగువారల కెంతయుఁ గోపము వచ్చినది. వారలు మొగములు చిట్టించుకొనినారు. పాపాత్ముల కారఁ గ్రతయ మిచ్చి వారితోఁ గలిసి భుజించుచునని యాతని మిక్కిలి నిందించి నారు. జీసస్ వారి కిట్లు సమాధానముఁ జెప్పినాఁడు. “అయ్యలారా ! మీరు నాపైఁ గినియక మన్నించి నావిన్నప మాలింప వేడెదను. ఒక గొల్లవానికి నూఱుగొడ్డె లున్నవి. వానిలో నొకగొడ్డె తప్పిపోయెను. గొల్లవాఁడు తక్కినదొంబదితోమ్మది గొడ్డెల నాయడవిలో విడిచి తప్పిపోయిన యొక్కగొడ్డెకై తిరుగకమానఁడు. అట్లే యాతనికి దొఱకనప్పు డెంత యానందించునో వచ్చు శక్య మునా ? మనముండి విడిపోవని తొంబదితోమ్మది గొడ్డె ఁదొమ్మది పుటిసంతోషము గలపైఁ విప్పిపోయిన యొక్కగొడ్డెకై పులిచునప్పుడు కలిగెడి యానంద మొకటికి నెఱుంగుదు. అనకమాగదా ?

అతఁడు దానిని దశభజముపై నెక్కించుకొనును. మహాదాసరి
దమున నింటికిఁ దిరిగివచ్చి పోయినగొట్ట ముటల దొరకినదని
గంతు లిడుచుఁ దసయూనందమునఁ దోడివారలనుగూడఁ
బొల్లొనఁజేయును

సర్వరక్షకుఁడైన భగవంతుని యిచ్చ యదియే. స్పృహ
యందలి యేవ్యక్తియును నశింభఁగూడదు.

పశ్చాత్తప్తఁడైన పతితునిగూర్చి దేవుఁ డపరిమితానంద
మొందును.

పశ్చాత్తప్తఁడగు నొక్కని భగవంతుఁ డతఁడేమతోఁ
జనహృదయమున కాదుకొనును. తక్కినతొంబదితొమ్మిండు
గురలోఁ బశ్చాత్తాపములేదు కావున వా రొతని కంతగాఁ
బ్రేమపాశులు కాలేరు.

ఇదియునుఁగాక యింకొక విశేషము. ఒక తెకుఁ బది
పెండినాణెములున్నవి. వానిలో నొకటి యామెచేతినుండి జాటి
పోయినది. మిగిలిన తొమ్మిదింటితో నామె తృప్తిఁ జెంది
యాటకుండదు. పెద్దదీపమునొకదానిని వెలిగించి వాకిలియం
తయు వెదకివెదకి దాని నామె గ్రహించి యానందించును.
పోయినవస్తువులోనివిలువ యామెకుఁ దెలియును. పతితుఁడై
పశ్చాత్తప్తఁడైనయాతనికి భగవంతుఁడటులనే వంతునించును”
అనియిట్లు జీసస్ వచించి తనవ్యతిరేకుల హృదయములను
గరఁగించినాఁడు.

కావున నోతనయా ! నీయనుజుఁ డట్లే పశ్చత్తప్తుఁడై
తీరిగి చనుదెంచినాఁడు. వానిపాపము లన్నియుఁ బటాపంచ
లైనవి. నీ విఁక వానిపై దయఁ జూపుట కర్తవ్యము ” అని
బోధించి యాతనికోప ముడిపి లోనికిఁ గొనిపోయి తమ్ముని
యొద్దకుఁ జేర్చెను.

చిన్నవాఁ డన్నను గాంచి ‘అన్నా ! కన్నుఁ గానక నే
నన్నియో పాపకార్యము లొనరించి తుద కిప్పుడు పశ్చత్త
ప్తుఁడ నయితిని. కావున దయతో నన్ను మన్నింపవలయు’
నని కన్నీటిఘారలచే నన్నగారి పాదములఁ దడిపి యాతని మన్న
నలకుఁ బాత్రుఁ డయ్యెను.

బాలుఁడు-దాది.

౧

ఒకదినమున నొకపట్టణపురాజవీధినుండి యొక డొక గుఱ్ఱపుబండిని మెల్లగఁ దోలుకొనిపోవుచుండెను. అం దొక దొరసాని కూర్చుండియుండెను. ఆమె తెల్లనిదుస్తులను ధరించి యుండెను. ఆమెతలపై నొకతెల్లనిగుడ్డతోపి యుండెను. బండి యొకసందుచివరకు వచ్చునఱి కొకప్రక్కనుండి శరవేగమున నొకతాయి వచ్చి యాదొరసానినుదుఱిపైఁ బట్టుక్కునఁ దగిలెను. చుట్టుపట్టుల నెవ్వరును గాన్పింపరు. ఎనిమిదేండ్లబాలుఁ డొక్కఁడు మాత్ర మొకరాళ్లగుట్టయొద్దనుండి ప్రక్కసంఘు దొరికిఁ బరుగెత్తుకొనిపోవుచుండెను. చూచునఁతలో నాతఁడు సందులో మాయమైపోయెను.

పాపము. దొరసానిముఖముపైఁ బెద్ద గాయమైనది. ఆ గాయమునుండి జిలజిల రక్తము కాఱఁజొచ్చెను. ఆమె ధరించిన స్వచ్ఛమగువస్త్రములు రక్తముచేఁ దడిసిపోవుచుండెను. దెబ్బతిగిలినతావున నామె చేతితో గట్టిగ నొక్కి పట్టుకొని యుండెను. ఆమె తల తిరుగుచుండటచేతఁ గాఁబోలును బండికిఁ జేరవై చినది. బండినాఁడు బండిని నిలిపి క్రిందికి దిగివచ్చి 'అమ్మా! ఇప్పు డాప్రక్కకుఁ బరుగెత్తుకొనిపోయినకొంటె పిల్లవాడే నిన్నుఁ గొట్టియుండవచ్చును. వాని నొక్కసముస

ములోఁ బట్టుకొని నీయొద్దకుఁ దీసికొని వచ్చెదను. నీ విచ్చట జాగ్రత్తగ నుండుము' అని యాతఁడు పోబోవుచుండెను.

“వలదు. వల”దని యామె యాతని వారించి “బండి నేక్కి త్వరితముగఁ దోలు” మని యాతని కాజ్ఞాపించెను. బండివాఁ డేమియుఁ జేయలేక బండిని దోలుట కారంభించెను..

అబాలకుఁ డీమె నెందులకుఁ గొట్టియుండును ? ఈమె యాతని కదినలు కెన్నఁడైన నేమైన నవకార మొనరించి యుండునా ? అట్లు జరిగియుండను. తన కింతటిపెద్దగాయ మొనరించిన యాతఁ డెవఁడయి యుండునో తెలిసికొనుటకైన నిష్ట పడనిమంచిహృదయముగలయామె యాతని కె ట్లవకార మొనరించియుండును ? దారిని బోవుచుఁ బ్రక్కనున్న పసిపాపలను, గుక్కలు, దూడలు మున్నగువానిని నాగడమునఁ గొట్టుచుఁ బోవు బాలు రెందఱు లేరు ? అటులే యాబాలుఁడును, వింత దుస్తులను ధరించి బండిలోఁ గూరుచుండిన దొరసానివైఁ గారణము లేకయే తాతని విసరియుండవచ్చును.

౨

కొన్నిదినములు గడచిపోయినవి. ప్రజలమరణివృద్ధివశమున నొకప్పు డాయూర గొప్ప మశూచిరోగము సంభవించెను. దానివలన నెందఱో జనులు పురుగునాకినవిధమునఁ జని పోవుచుండిరి. గ్రామమం దంతటను మిక్కిలి భయంకరముగ

నుండెను. “ రోగగ్రస్త లూకవెలుపలకుఁ బోయి యుండవలయు ” ననియు “ లేకున్న శిక్షింపఁబడుదు ” రనియు దొర తనమువారు ప్రకటించి రోగవ్యాప్తి నాపుటకై తగినప్రయత్నములఁ జేయించుచుండిరి. చాలమంది జనులు రోగుల నెదఱినో యూకవెలుపలకుఁ దీసికొనిపోయి యచ్చట వారిని సంరక్షించుచుండిరి.

ఒకదినమున నొకచెట్టుక్రింది కొకకుటుంబము చేరెను. నలువురుబిడ్డలుఁ దల్లియుఁ దండ్రీయు నుండుండిరి. తల్లి పెద్ద కొడుకు నొడిచిఁజెట్టుకొని కూర్చుండియుండెను. ఆబాలుఁడు సుమా రెనిమిదేండ్లప్రాయమువాఁడు. ఆతనికి మశూచిరోగము సంభవించినది. ఆతనియొడలంతయు మశూచికపుఁ గుండలచేఁ గాలిపోయి నీరుపట్టినట్లుండెను. ఆతనినోటియందుఁ గన్నులలోనుగూడ మశూచికపుఁగుండ లుండుటచే నీరుఁ ద్రాగుటకై నఁ జూచుటకై న వీలులేనంతటియవస్థయం దుండెను. అట్టి దుర్భరదృశ్య మాతని తలిదండ్రు లెన్నఁడును గనియెఱుంగరు. బాలుఁ డిఁకఁ బ్రదుకుననెడియాశ వారల కెంతమాత్రము లేనందున నాతని నింట నుండి యిటకుఁ గొనివచ్చిరి. తక్కిన బిడ్డల నింట నునిచివచ్చినచో వారిని గాపాడువా రెవరును లేరని వారినిగూడఁ దమవెంటనె కొనివచ్చిరి.

ఇచ్చటఁ బెద్దకొడుకునకుఁ గ్రీమముగ వ్యాధి పోవు గుటచేఁ దలిదండ్రులు తక్కినవారి నిక నిట నుంచుచ్చినచో

నెటుపోయి యెటువచ్చునోయని యెంచి వారి నింకొకచోటికిఁ గొనిపోవుటకు సిద్ధయించుకొనిరి. కాని, కని పెంచి పెద్ద వానినిజేసిన తమతనయుఁ డింతటిదుస్థితిలో నున్నప్పుడు విడ నాడ నెంచుచుంటి కతినహృదయు లగు తల్లిదండ్రు లెందైన నుందురా? వారలు తనయుని విడనాడ సాహసింపరైరి. చేతు లార నాతనికిఁ జిక్కిల్లను జేయఁజూర్పరైరి. కుటికి మంటికి నొక్కటేధారగ నేడువఁ దొడఁగిరి.

కష్టనమయములయం దీశ్వరుఁడు ప్రత్యక్ష మగుచుం డును. అయూరిచివర నొక చికిత్సాగార ముండెను. మత ప్రచారకసభవా రాయానుఁత్రిని నడుపుచుండిరి. దయాంత రంగులగు నా మిషనరీవా రెందఱిసోరోగులను గ్రహించి యా చికిత్సాగారమునకుఁ గొనిపోయి యుచితవైద్య మొనరించి సంరక్షించుచుండిరి. భగవత్కృపచలన నా వైద్యులు వీర లున్నస్థలమున కరుఁడొచిరి. వెంటనే తల్లిదండ్రు లాబాలుని వారలయధీన మొనరించి తక్కినబిడ్డలతో వ్యగ్రహమునకేగిరి.

ఒకదాది (Nurse) యానుఁపత్రియం దా పిల్లవానిని సంరక్షించుట కేర్పడినది. ఆమె యాలని నొకనిమెప్పుమైన విడిచి యుండుక యాలనిపుండ్రయఁడలిచీము నొడిచివైచి వేడ్కినల్లతోఁ దుడిచినది. పుడ్డపై నొకవిధమగు చూర్ణమును మెల్లగ నుద్ది

నది. అబాలుడు పండుకొనుటకుఁ బరిశుభ్రమైనపక్క నేర్పఁ
బడినది. పాలను, పండ్లరసమును, చిన్నగరిటెతో నాతని
నోటిలోఁ బోసినది. పాప మాదాడి యిసుమంతయు విసువక
తల్లికన్న వేయిరెల్లక్కువప్రేమతో నాబాలుని కుపచారము
లొనఁచినది. క్రమమగ నాతనికి స్వస్థత కలుగఁజూచెను.
పుండ్లు కూనుమొగము వెట్టినది. నోటిలోఁ బోసిన ద్రవపదార్థములు
నెమ్మదిగఁ గడుపులోనికిఁ బోవుచున్నవి. కొంచెము
కొంచె మాతనికి బలము కలుగుచున్నది. బాధలు తగ్గుచున్నవి.

పాప మా నర్పు బాలుని మంచముపైఁ గూర్చుండి
యాతనిచేతులు తనచేతులలో నుంచుకొని యుబుసుపోకకై
యేవేవోకథలను జెప్పుచుండెడిది. ఆకథల నాలించుచుండినంతనే
పా బాలుడు, తనశరీరములోని బాధల నన్నిటిని మఱచిపోవు
చుండెడివాడు. కన్ను లింకను విప్పుటకు వీలులేకుండుటచే
నతఁ డామెను గన్నులారఁ గాంచలేకుండెను.

ఇట్లు కొన్నిదినములు గడచినవి. ఒకనాటియుదయ
మున దయామయయగు నా దాది యాతనికిఁ జేయవలసిన
యపచారము లన్నియుఁ జేసి యతనిప్రక్కను గూర్చుండి
యేవేవో మాటలఁ జెప్పుచుండెను. మెల్లగ నాబాలుడు తన
కనుతెప్పల విప్పుటకుఁ బ్రయత్నించెను. కొంతవడికిఁ తెప్పలు
కొంచెము పైకి లేచినవి. కాని యామెను జూచునంతటిదృష్టి
కలుగలేదు. ఆతఁడు తిరిగి నాటిసాయంకాలము కనుతెప్పలఁ

గొంతవఱకు విప్పి చెంతనున్న దాదిని పీక్షింపఁగలిగెను. తోడనే పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచి పక్కపై వాలి మైమఱచి నిదుర వోయెను. మఱునాఁ డుదయముననే యాతఁడు మేల్కొని తన కుపచారము లొనరించుదాదిని గన్నులారఁ గాంచెను. తోడనే యాతనికనుగొలుకులనుండి యశ్రుబిందువులు కాలెను. హృదయము దుఃఖపూరిత మయ్యెను. శరీరము వడవడ వణఁగఁ దొడఁగెను.

“ నాయనా ! నాయనా ! ఏల యట్లు దుఃఖించెదవు ? ఈశ్వరునిదయవలన నీ కిప్పుడు స్వస్థత కలుగుచున్నది. నీ విప్పు డెచ్చినచో నీకన్ను లింకఁ బనికెరాకుండఁబోఁగలవు. నీశరీరమును గంపింపఁ జేసినచోఁ దిరిగి జ్వరము రాఁగలదు. తండ్రీ ! నీ కిప్పు డేమిబాధ కలిగినది ? నే నెట్టిలోపమైన నీయెడలఁ గావింప లేదుగదా ? దామక నాతో యథార్థముఁ జెప్పము. ” అని యామె యాతని గడ్డముఁ బట్టుకొని బతిమాలినది. ఆతఁ డామెవంకఁజూచి దుఃఖ మాఁపుకొనలేకుండెను. దాది యాతని యారోగ్యము తిరిగి చెడిపోవునేమో యని యత్యంతవిచార మొందుచు “ నాయనా ! నీవు దుఃఖ మాఁపుకొని యథార్థముఁ జెప్పకున్న నాతోడే, నన్నుఁ జంపుకొనితినినట్లే. ” యని యొట్టుఁ బెట్టెను.

పాప మాబాలుఁడు విధిలేక దుఃఖ మాఁపుకొన్నాఁడు. నోరు సవరించుకొన్నాఁడు. ఎండిపోయినపెదవుల నాలుకతోఁ

చదువుకొన్నాడు. మెల్లగా “అమ్మా! నీముఖమున బెద్ద మచ్చ యున్నదేమి?” అని యడిగి కంట నీర్వేట్టుకొన్నాడు. “దెబ్బతిగిలిన” దని యామె మెల్లగ నమాధానము జెప్పెను. “ఎప్పు డెప్పుడు? ఎట్లుతిగిలిన” దని మఱల సాతఁ డేడ్చుచు నడిగెను.

“ఎట్లు తగిలినదో సాకుఁ జెలియదు. నే నొకదినమున బండిపై నెక్కి రాజమార్గమున బోవుచుండ నొక్కయెడ నాకస్మికముగ నొక తాయి వచ్చి నా నుదుటిపైఁ దగిలినది. నే నంతయు బొధ నొంది వెంటనే కట్టుఁ గట్టు కొంటిని. గాయము చాలదినములనఱకు మానలేదు” అని యామె మఱల వచించెను.

ఈమాటలు వినినతోడనే యాబాలుఁడు కెవ్వుమని కేకవైచినాడు. ఆతనిశరీర మంతటను జెమటలు పట్టినవి. “అమ్మా! బాల్యచాపల్యమున నాఁడు నిన్ను గొట్టిన దుర్మార్గుఁడను నేనే, నా కీశ్వరుఁడు విధించిన యాశిక్ష చాలదు. దయామయవీగు నిన్ను నిష్కారణముగఁ గొట్టి నొప్పించిన యీదుష్టుని, తల్లిదండ్రులచేఁ గూడ బహిష్కరింపఁబడిన యీనిర్భాగ్యుని నీవు భగవంతునివలె రక్షించి బ్రదికించినావు. ఇట్టి పాపాత్ముఁడు నీచే పరిచర్య లొందుట కర్హుఁడు గాఁడు. తల్లీ! భరింపలేను. నీవు నన్నిఁక నిట్లు బ్రదికింప నెంచకుము. బ్రదికి నిన్ను బాధించినవిషయమును మఱువలేను. జననీ! నీకరు

“అయ్యో, నీదయయ్యో, నన్నా పాదమస్తకము దహించుచున్నది.”
 ‘అని యాతఁడు వెక్కివెక్కి యేడువసాగెను. దాది కరుణార్ద్ర
 చిత్తయై, యాతనిశరీర మంతయు నిమిరినది. ఆతని నోదా
 ర్పుట కెన్నియోప్రయత్నములు చేసినది.

ఎఱుంగక విలాసమున కొనరించినపని తప్పని గ్రహింతి
 యాతఁడు పశ్చాత్తాపము నొందినాఁడు. పశ్చాత్తాపమున
 నాతని పాపము వర్షము మండిపోయినది. పశ్చాత్తాపమున
 స్కందై యాబాలుఁడు పరిశుద్ధి నొందినాఁడు.

పాపిని—జీనన్.

౧

పరమేశ్వరుని పాపావనదీక్ష, దీనదయాపరత్వము, భక్తరక్షణతత్పరత, మొదలగు సద్గుణములు చాలవఱకు ‘జీనన్’ సందును గలవు. ఎందఱిలో పాపుల నాతఁడు రక్షించినాఁడు.

ఒకదినమున ‘జీనన్’ ఆలిప్పుమెట్టపై కెక్కినాఁడు. ఉదయమగుసరి కచ్చటి దేవాలయముచేతకుఁ బోయినాఁడు. అతనిని జూచి జను లందఱు తాతనిచుట్టును మూఁగినారు. ‘జీన’ సచ్చట సుఖాసీనుఁ డయినాఁడు. ప్రజలందఱు సావ జనులైరి. అతఁ డాజనుల కేవేవో హితోపదేశములఁ గావించినాఁడు. వా రిందఱు తాతని బోధామృతాస్వాదనమున శరీరములు మఱచి యుండిరి. అంతటను నిశ్శబ్దముగ నుండెను. ‘జీనన్’ మాటలు మాత్రము దివ్యసంగీతమువలె శ్రోతల నాకర్షించినవి.

అంతట సకస్మాత్తుగ నాలయమునకు దూరమున నేదో పెద్ద కలకలము వినవచ్చినది. “కొట్టఁడు, ఈడ్చుఁడు” అను పెద్దపెద్దకేకలు వినఁబడినవి. ఒక వైపునుండి పెద్దజనసమూహము తిరిగివెళ్ళుచుఁ గదలి వచ్చుచుండెను. ఎందఱో ఫారిసీయులు, యిదియులు నొందుండిరి. ఆగుంపునకు నడుమ నొకయువతి యుండెను. ఆ మెలలముడి వీడియుండెను. బాటిపోయెడి తనచక్రము

సన్నదన్న డామె సనరించుకొనుచుండెను. ఆమె కన్నుల నుండి రాలిన యశ్రువులు కనుగొలుకులనుండి చాటికలుగా నెండిపోయెను. గాఢలజ్జాభరమున నామె వదనము వంచి నడచుచుండెను. “అయ్యో! నేనేల యిట్టిచివపుఁబని నొనర్చి. వీరిచే బట్టినదిగి ? ” నని యామె తనతప్పున కెంతయు వశచుచుండెను. ఆమె మొగమునుండియుఁ జెక్కులనుండియు రక్తస్థారలు ప్రవహించుచుండెను. ఆమెవస్త్రములు రక్తస్థా విరిమిలై యుండెను. ఆమెదీనవదనముఁ గాంచినవారల కెల్ల మిక్కిలి జాలి గలుగుచుండెను.

దిక్కుమాలినయావనితను వా రట్లేల లాఁగికొనివచ్చు చున్నారో యచునూహ మహాత్ముడగు ‘ జీనస్ ’ హృదయా. కాశమున మెఱసినది. మహాత్ముడు గ్రహించినవానివలెఁ దల. యూహినాఁడు. ఆమెమొగమున నిష్కల్మషభావ మాతనికి గోచరించినది.

౨

ఆగుంపులోనివారందఱిచేతులలోను గర్మశములగుతా ఘ్నమై. వానితోఁ గొట్టి చంపెద మని వా రిసుక్షణ మామెను బెదరించుచుండిరి. ఆమె పాప మొనరించినదట. ఆమె పాపాత్మురాలని నిర్ధారణఁ గావించుట కెన్నో నిదర్శనములను వారు సంపాదించిరి. ఇట్టి పాపకృత్తి మొనరించినయామె ‘ జీనస్ ’

వ్యక్తి విధించునో తెలిసికొని యాతనియెదుటనే వారామెను తాలురువ్వ చంపఁదలఁచిరి. ‘జీసస్’ తో వారందఱొక్కఁ జొచ్చున నిట్లనిరి.

“అయ్యా! ఈనీచురాలు మిక్కిలి పాపమొనరించినది. ఈపాపాత్మురాలికి మీరు తగిన శిక్ష విధింపఁ గలరని మీయొద్దఁ గొనివచ్చినారము. మోసెస్ న్యాయశాస్త్రమునం దెట్లాజ్ఞాపింపఁబడియున్నదో తెలియునా? ఇట్టి పాపాత్మురాలిని తాలురువ్వ చంపుట కధికార మీయఁబడి యున్నది. దీనికి నీ వేమందు” వని వారాతని నడిగిరి.

ఆతఁ డాస్త్రికిఁ దగినశిక్ష విధింపకున్నచో నెట్లులైన వారాతనిపై నేరమును స్థాపించి యాతని మహాపవిత్రత్వమును గాదనఁ దలఁచిరి. కాని యంతలో జీసస్ మహానుభావుఁడు కనులను మూసికొనినాఁడు. చేతుల జోడించి నేలపై మోకఱి తీల్చినాఁడు. వారిమాటలను విననివానివలె నేమేమో తన వేర్వేరితో నేలపై వ్రాసికొన్నాఁడు. “ఏమి చెప్పుదు” వని యాతనిఁ దిరిగితిరిగి వారడుగుచునే యుండిరి. కాని తమ పాపములనే యాతఁడు నేలపై వ్రాయుచున్నాఁడని వారలు గ్రహింపఁ జాలరైరి. జీసస్ మెల్లగా లేచి కన్నఁ దెరిచి నల్వంకలను గాంచెను. “నాయనలారా! మీలో నెవ్వఁడైన నొక్కపాపమైన నాచరింపనివాఁ డున్నచో నాతఁడే మొదట నీమీపై తాము విపరవలయును” అని గంభీరముగఁ బలికెను.

తిరిగి జీసస్ మోకాళ్ళపై గురింగినాడు. కన్నలు మూసినాడు. వేలితో నేమో నేలపై వ్రాయుట కారంభించినాడు. వారు జీసస్ మాటలను విన్నారు. ఎవరిహృదయములనువారు పరీక్షింప సాగినారు. గుండెపై జేయి వైచుకొని “నాచరిత్రము సమ్మతక మైన” దని యొక్క డురబలుకలేకపోయెను.

ఎవనిమ్మునకు వాఁడేదేని బాప మొనరించినవాడే. ప్రమాదమున గాని, బుద్ధిపూర్వకముగ గాని, యేచిన్న పాపమును జేయనివాఁడుండఁడు. కాని పశ్వాత్తాపము పాప నిర్మూలనము గావించుగల దనుట నిర్వివాదాంశము. అంతలి పండితు లందఱు బాపము లాచరించియు దమభ్రాతృ కెక్కడఁ గళంక మాపాదిల్లునో యనియెంచి యెవ్వరును దమతప్పునొప్పు కొన్నరైరి. ఒక్కొక్కరే ప్రమమగ గుంపును వీడి బైటికి వెడలిపోయిరి. వారికి మాత్ర మంతరాత్ములు లేవా? మీరు గూడఁ గొంత పాప మొనరించినా రని వారి కవి చెప్పినవి. వారియంతరాత్మలకు న్యతిరేకముగ నడచినచో వారలుమఱింత నేరము గావించినవా రగుదురు.

జీసస్ మాట లందఱితలలకు నెక్కినవి. అందఱు నచ్చటి నుండి వెడలిపోయిరి. జీసస్ మాత్ర మిచ్చట మిగిలెను. అందఱులనే వంగియుండెను. అమ యల్ల యూత్తసియెదుటనే నలువరబడి యుండెను. జీసస్ మెల్లగ లేచి కన్నలఁ జెఱచెను అమెతప్ప నచ్చట మఱియెవ్వరును లేరు. ఆతఁ డామెనెపు

నకుఁ దిరిగి “అమ్మా! నీయందు నేర మారోపించినవార లందఁ జేమయినారు? వారిలో నొక్కఁడును నిన్ను నిందింపఁ జాలకపోయెనా? ” యని యడిగెను.

“బేవా! న న్నేవ్వరు నేమియుఁ జేయలేదు. నీవుఁ గూడ న ట్లనుగ్రహించెడివుగాక ” యని యామె ప్రశ్నుత్తర మిచ్చెను.

“నేనుమాత్ర) మెందులకు నిందింతును. నీవు పశ్వాత్తాప మొందితివి. కావున నీపాపము లెల్లను నశించినవి పొమ్ము. నీదారిని నీవు వెడలిపొమ్ము. ఇంక నెన్నఁడుఁ బాప మొనరిం పకు” మని చెప్పి యాతఁ డామె నతిదయార్ద్రహృదయముతో నోదార్చెను. తలను బైకెత్తి యామె శీససదయూప్రసన్న వదనమును వీక్షించి కన్నీటిధారలఁ గుఱిసినది. హృదయం కాశమున నావరించియున్న పాపపుమేఘము వర్షించి యంతటను నిర్మలముగఁ జేసెను. ఈశ్వరుఁ డామె కెంతమృదులముగ నీపాపమును నేర్పెనో!

ఆమె యొనరించిన దుష్కృత్యము లొక్కటొక్కటిగ నామెను జ్ఞప్తికి వచ్చినవి. ఆమహాస్తుని వాగ్మయి మామెను నిష్కల్మషురాలిని గావించినది. చేసినపాపము లెల్లఁ గన్నీరుగా నామె వెలికిఁ గ్రీక్కినైచినది. హృదయముతోఁబాటు దేహము పరిశుద్ధత నొందినది. పశ్వాత్తాపమునఁ బాపనాశన మొనది. పాపిని పావనాత్మ యైనది.

అహింసకుడు—బుద్ధుడు.

౧

ప్రసన్నజిత్తుడు కోసలరాజ్యప్రభుడు. వేదవేదాంగ విదుడగు భార్గవుఁ డాతనిపురోహితుఁడు. కొంతకాలమున కీ భార్గవున కొక పుత్రుఁ డుద్భవించెను. తల్లిదండ్రులు మహానందమున మేనులు మఱచిపోయినారు. ఈశుభవార్త మహారాజునకుఁ దెలిసినది. ఆనద్బాప్తిహృణునకుఁ దనయానందమును జెలియఁబఱచినాఁడు. 'అహింసకుఁ' డని యాబాలునకుఁ బేరు పెట్టిరి.

భార్గవుడు జ్యోతిశ్శాస్త్రసారంగతుల రావించి తన కుమారునిజన్మక్షత్రాదులను వారికిఁ దెలియఁబఱచి జాతకమును వ్రాయఁ గోరినాఁడు. పండితు లండఱుఁ బిల్లవాని తారాబలముఁ బరీక్షించినారు. వారిమొగములు వెలవెలఁబోయినవి. హృదయములలోనియానందమంతయు మాయమయ్యెను. 'అహింసకుడు' పరమహింసకుఁడును, దుర్మార్గుఁడునునై, లోకులఁ దల్లడపఱచి యనేకప్రాణములఁ దీయునని చెప్పినారు.

భార్గవున కీమాటలు శూలము లై పోయినవి. ఏమిచేయుటకును నాతనికిఁ దోచినదికాదు. తనకుమారునివలనఁ బ్రదల కెట్టి కష్టము వాటిల్లినను, దాను సహింపలేడు. లేక లేక కలిగినవాడగుటచేఁ దనయనిఁ బొలియింపలేడు. మిక్కిలి

దీర్ఘాలోచనఁ జేసినాఁడు. కొమరునివలన నెందఱో విగతజీవృత్త పోవుటకంటెఁ గొమరుఁడే చనిపోవుట మేలని తలఁచినాఁడు. అహింసకు నశ్శుభే చంపుటకు నిశ్చయపఱచుకొన్నాఁడు. మహారా జీవిషయమును గ్రహించినాఁడు. వెంటనే పురోహితునిఁ గలిసికొని యతనియభిప్రాయము చెడ్డ దనియు, సుతుఁడెంతటిదుర్మార్గుఁడైనను గన్నతల్లిదండ్రులే తమకొమరుని జంపుకొనుట విపరీతముగ నుండు సనియు, దుర్వ్యాపారములలోఁ జొరఁబడకుండ జాగ్రత్తగఁ గాపాడుకొన్నచో నహింసకుఁ డెన్నటికి దుర్మార్గుఁడు కాఁజాలఁ డనియు ననేకవిధముల బోధించి భార్యపునినంకల్పమును వారించినాఁడు

అహింసకుఁడు క్రమముగఁ బెద్దవాఁ డయ్యెను. జననీ జనకులయాజ్ఞ లెన్నఁడును జనదాఁటలేదు. గురువులు గీచిన గీము దాఁటలేదు. అధ్యాపించినవిషయము లందఱిబాలురకన్న నెక్కుడు శ్రద్ధతో నభ్యసించుచుండెను.

భార్యను డహింసకుని సకలవిద్యాపారంగతునిఁ గావింపఁ దలఁచినాఁడు. పురాతననగరములలో విద్యావీత మని వన్నె కెక్కిన తక్షశిల కాతనిఁ బంపించి యచట విద్యఁ గఱపింపఁ దలఁచి తగుప్రయత్నములు గావించెను. అప్పటి యహింసకుని సత్ప్రవర్తనము చిన్నప్పడు జ్యోతిష్కులు చెప్పిన మాటలను మఱపించినది.

అహింసకుఁడు తక్షశిలానగరమున కేగి యచ్చటి విశ్వాశాల లన్నిటిలోను మిన్నయగుదానియందుఁ బ్రవేశించి

నాడు. అతనిముఖవర్చస్సు, చుఱుకుదనము, తెలివితేటలు, గురువుల నాకర్షించినవి. అతడు దినదినము విద్యలయందుఁ బ్రవీణతను సంపాదించుచుండెను. ఉపాధ్యాయు లేదిచ్చెప్పిన నదియెల్ల వెంటనే గ్రహించి మనసున కెక్కించుకొనుచుండెను. గ్రహణశక్తియందు, వాక్ప్రణియందు నీతడు తక్కిన విద్యార్థుల నందఱను మించియుండుటచే నీతనిపై గురువుల కెక్కుడు ప్రేమ ముదయించెను.

—

అహింసకుఁడు తెలివితేటలు గలవాఁడును, జ్ఞానపర తుఁడు నయినప్పటికిఁ గొంచెము కొంతెతనము గలవాఁడగు టచే దోడిబాలుర కౌతఁడన్న ససహనము బైలుదేఱినది. అతడు వారిలోఁ గొందఱు గొట్టియుఁ గొందఱు దిట్టియు మిక్కిలి బాధించెను. అతనిచేష్టలకుఁ దక్కినబాలు రెల్లరు మిక్కిలి కినియుచుండిరి. బాలు రెల్లరుఁ బట్టఁ జాలనికోపమున గురువులచెంతకుఁ బోయి యహింసకునిపై నెల్లప్పు డేవో యపచారముల నున్నవికొన్నియు, లేనివికొన్నియుఁ గల్పించి చెప్పుచుండిరి. గురువు లాతనియందలి సదభిప్రాయముచే నాతని నెక్కువగఁ జీవాట్లు పెట్టరైరి. దినములు కడచినకొ లఁది సహింసకునిదుండగములు మీఱిపోయినవి. సహాధ్యాయు లేంతయు విసిగిపోయిరి. అధ్యాపకులును సహింసలేకపోయిరి.

ఉపాధ్యాయు లొకదినమున నహింసకునిఁ దమచేతకుఁ బిలిచి “ ఏమోయీ ! నీయాగడము మితిమీరిపోవుచున్నది. నీ విఁకముం దెట్టిదుష్టచేష్ట లొనరించినను గతినముగ శిక్షింపక మాన ” మని చెప్పిరి. కాని వారిమాటలపై నాతఁ డిసుమంతయు లక్ష్య ముంచలేదు. ఎప్పటిమార్గముననే సంచరించుచుండెను. గురువు లీతని దుష్ప్రవర్తనము నెట్లులైన మాన్పింపవలయు నని యనేకప్రయత్నములఁ గావించిరి. కాని ఫలితమేమియు లేకపోవుటచే వా రాతని కొక యసాధ్యమైనకార్యము నియోగింప నెంచిరి. అట్టి యమానుషకార్యము నొనరించుటకు నెఱచి యాతఁ డిఁకముం దెట్టిదుర్మయములను గావింప నని వేఁడుకొని నస్మార్గమునఁ జరింపఁ గలఁడని వారు తలఁచిరి.

“ అహింసకా ! నీ వీవిద్యాలయమున నుండుటకు యోగ్యుఁడవు కావు. నీములమునఁ దక్కినబాలు రెల్లరును జెడిపోవుచున్నారు. వారు నీవలన నెన్నో కష్టములకుఁ గూడఁ బాలగు చున్నారు. కావున నీవీక్షణమందే యీప్రదేశమును విడిచిపోవలయును. నీకంతగ విద్యాభిలాష కల దేని, నీ వీవిద్యాలయమందే విద్య నేర్చుకొనఁ దలఁచితివేని మేము నీ కొక కార్యము నియోగింతుము. జంకక నీ నద్దానిని నెఱవేర్చవలయును. నీకది యిష్టమేనా ” యని యడిగిరి. “ మీరు విధించిన దెట్టికార్య మైనఁ దప్పక నొనరింపఁ గలవాఁడ ” నని యహింసకుఁడు బదులు చెప్పెను. “వీవు వేయిమందిమనుష్యు

లను జంపి వారలకుడిచేతిబాటనవేళ్లను గుఱుతుగాఁ దెచ్చి నూకుఁ జూపవలయును. అట్లయినచో మరల నిన్నిందుఁ జేర్చు కొనఁగల” మని వారు వదించిరి.

గురువు లాతనిముఖలక్షణములను బాగుగఁ బరిశీలింపఁ దొడఁగిరి. ఆతనిలో నేదైన మా ర్పుండునని వారియభిప్రాయము. అహింసకుఁడు వారిమాటల నన్నింటిని విన్నాఁడు. గురువు లనుకొనినట్లైతఁ డించుకయుఁ బశ్చాత్తాప మొంది యుండలేదు. ‘మీయాజ్ఞప్రకారము నేను వేయిమందిని జంపి వారి యంగుళులను దెచ్చి యిచ్చెద’ నని యాతఁడు వదించి తత్తణమే యటనుండి వెడలిపోయెను.

3

అరణ్యమార్గమునఁబోవు బాటసారుల కెన్నఁడునులేని యిక్కట్టలు నేఁడు తటస్థించినవి. ఆమహారణ్యమున నెనిమిది బాట లొక్కచోటఁ గలిసియున్నవి. ఎవ రేయేబాటవెంట వచ్చినను నీస్థలమునకు రాకతీరదు. ఇచ్చట నొక యువకుఁ డొకభయంకరమైనకరవాలమును జేతఁ గైకొని మార్గమునఁ బోవు బాటసారుల నెండఱనో నిరంతరముఁ జంపుచుండెను. ఆడువారనికాని, పసివారనికాని, ముదుసలులనికాని యెంత మాత్రము విచారణ లేక మహావ్రూరత్వమున నాతఁ డెండఱనో యవలీలగ నఱక చంపినాఁడు. ఆయడవియంతయుఁ రక్తమయము

మైపోయెను. చుట్టుపట్లనున్న గ్రామములలోని ప్రజ లెల్లరు
భయకంపితు లైరి. ఈవార్త దేశమందంతటను వ్యాపించెను.

భార్గవున కీవృత్తాంత మంతయుఁ దెలిసెను. కుమారుఁ
డొక్కఁడూ తాతని మనసులోఁ బొడసూపినాఁడు. 'నరహంత
యహింసకుఁడే యయియుండునా?' యనియాతఁడూహించెను.
తప్పక యాతఁడే యయియుండు నని నిశ్చయపఱచుకొనెను.
మహారాజగు ప్రసేనజిత్తుఁడుగూడ నీవృత్తాంత మంతయుఁ
దెలిసికొని కొంత యలజడి నొందినాఁడు. తనరాజ్యమున నట్టి
కూరకృత్యములు జరుగుచున్నందులకై మిక్కిలి సిగ్గుపడి
నాఁడు. ఆదుర్ఘాత నెట్లులైనఁ బట్టుకొని ప్రజల నుద్ధరించుట
కాతఁడు కంకణముఁ గట్టుకొన్నాఁడు.

భార్గవుఁడు రాజుచెంత కరుదెంచి 'మహారాజా ! ప్రజా
హంత నాకొడుకే యని తోచుచున్నది. వీఁ డిట్టివాఁ డగు
ననియే నేను చిన్నతనమందే వీనినిఁ జంప నెంచితిని. మీరు
దూర మాలోచింపక నన్ను వారించితిరి. గోటిచేఁ గాఁదగు
పని గొడ్డటిచేఁ జేయవలసివచ్చినది. కొఱవిచేఁ దల గోఁకికొనిన
ట్లయినది. వీనివలన నెందఱో ప్రజలు కడతేలుచున్నారు.
ఈదుష్టు నెట్లులైన వెంటనే పట్టించి ప్రాణములఁ దీయించుట
యత్తమ' మని పలికెను.

రాజ మహింసకునితల్లి శోకాకులిత యైనది. కొడు
కెట్టికూరకర్ముఁడైనను దల్లి వానినిఁ జంపుటకు సహించునా?

అమెవిచారమునకు మేర లేకుండెను. నెంటనే రాజు పరివార యంతముగ సహింసకునిఁ బట్టుకొనుటకై బైలుదేఱెను.

నరాంతకుడైన యాబ్రాహ్మణకు మారునకు దయాదా ఖీణ్యములు నశించినవి. దారుణకృపాణముచే నెండటలలనో నటినాఁడు. వారియందటయంగుఢులను నొకమాలగా గ్రుచ్చి నాఁడు. త్వరలోనే కేయియంగుఢులను బూర్తి చేసి గురువుల యాజ్ఞఁ జెల్లింపఁ దలచినాఁడు. ఇప్పటికిఁ దొమ్మిదివందల తొంబదితొమ్మిదియంగుఢులు సమకూర్పఁబడినవి. మఱి మొక యంగుళితో మాల పూర్తి యగును. ఇప్పు డాతనికి మఱిత యాత్రము జనించినది. ఇంక నొక్క మనుజుఁ డావైపున కరు దెంచినచో నాతని శ్రమము ఫలించును. అయొక్క యంగు లికై యాతఁ డొక్క నిమిష మాలస్యమునకై న సహింసలేకుం డెను. అట్టితఱి మహారా జెదురైనను జంపిరీరును. తుదకుఁ తల్లినైనఁ దండ్రినైనఁ జంపుటకు సందేహింపఁడు. అతనికి క్షణ మొకయుగముగఁ దోచుచుండెను. తుద కాయొక్క యంగుళి లభింపదేమోయను సంశయము గలిగెను.

3

జేతననము మహాశాంతియై మైనది. ప్రతిశృతము నుండియుఁ గరుణారస మొలుపి చుండును. నిర్భయముగా నెన్నోఁతావులు సంచరింపుచున్నవి. 'ఎన్నోఁతావులు' పాటలు

పాడుచున్నవి. మహానుభావుడగు బుద్ధభగవానుఁ డాజేతవనములో, బోధివృక్షముక్రిందఁ గూరుచుండి తపస్సు చేసికొనుచున్నాఁడు. పరమదయాస్వరూపుఁ డగు నాగౌతమబుద్ధుఁడు నరహంతవృత్తాంత మంతయుఁ దెలిసికొన్నాఁడు. వాని నెఱుఁగెన సన్మార్గమునఁ బెట్టఁదలంచి యాతఁడు సంచరించునరణ్యమున కేతెంచినాఁడు.

అహింసకుఁడు రక్తారుణితములై, భయంకరములైన తన నేత్రములఁ దెఱచుకొని, నిశితకరవాలమును జేతఁ బూని యెవ్వరెదురాదురాయని దిక్కులఁ బరికించుచుండెను. అంతలో బుద్ధసన్న్యాసి తనవైపునకే వచ్చుచుండెను. నరహంత యాబుద్ధసన్న్యాసిని దూరముననే కాంచి తనసంకల్ప మిప్పటికి నెఱవేఱినదని తలచినాఁడు. హృదయమున నమితోత్సాహ మొందినాఁడు. తత్క్షణమే వానిని జంపనెంచి ముందుకుఁ బరుగెత్తినాఁడు. ఈతఁడు కొంతదూరముననుండగనే యాసన్న్యాసి వెనుకకు మరలెను. కాలికొలఁదిఁ బరుగెత్త నారంభించెను. అహింసకుఁ డాతనివెంటనంటి పరుగెత్తినాఁడు. ఎంతపరుగిడినను నతఁ డాసన్న్యాసిని గలిసికొనలేకపోయినాఁడు. ఎంతోబలముపయోగించి యాతనిని మించిపోవఁ బ్రయత్నించినాఁడు. కాని సన్న్యాసి యంతకంటె వేగముగఁ బరుగెత్త నాగెను. అహింసకుని శరీరములోనిశక్తి తగ్గిపోయినది. పిక్కలలోనిబలముడిగిపోయినది. మనసులోనిదైర్యము జాఱిపోయినది. భరింప

శానీ యాయానముతో నిట్లు సన్న్యాసికి వినబడునట్లు కేక వేసి చెప్పెను.

“ఓయీ ! దయ యుంచి యక్కడనే నిలుపుము. నే నిక నిన్నుఁ బట్టుకొనలేను” సన్న్యాసి “ముందుగ నీ వచ్చట నిలిచినచో నేనును నిచ్చట నిలువఁ గల” నని సమాధానముఁ జెప్పెను. అహింసకుఁ డాఁగెను. తనదుర్బలత్వమున కెంతో యాశ్చర్యపడెను. సన్న్యాసి నిలువఁబడి వెనుకకుఁ దిరిగిచూచెను. దీర్ఘనిశ్వాసములు పుచ్చుచు భూమిపై నిలుచుటకుఁగూడ బలములేనికాళ్లతోఁ దూలిపోవుచుండెడి యహింసకునికిఁ దన దివ్యమూర్తిని బ్రదర్శించెను.

అహింసకుఁడు ప్రశాంతగింభీరమూర్తియైన యాబుద్ధ దేవునిదివ్యరూపమును దర్శించి మోఁకటిల్లి ప్రణామముఁ గావించెను. బుద్ధభగవానుఁ డాచుహింసకుఁడు. నమ్యోపమానములగు వాక్కులతో దయాసిద్ధాంతము, అహింసాసిద్ధాంతమునుపదేశించెను. ఆదయామయునికన్న లనుండి కరుణారస మొలికి పోయెను. వాక్కులలో నతిమధురమగు దయారసము స్రవించెను. అగంభీరోపదేశమున కహింసకుఁడు మంత్రముగ్ధునివలె నచేతనుఁ డై పోయిరాఁడు. ధర్మముచూర్చిన యమృతిమయ వాణి బుద్ధునిముఖమునుండి వెలువడఁగనే విస్మయస్తబ్ధుఁ డైనాఁడు.

అహింసకునిహృదయము తొలుత వజ్రాతికఠినము. ఇప్పుడది నీ రైది. కన్నులనుండి యశ్రువర్షము కురిసినది. పశ్చా

త్తాపముచే శరీరము భస్మమైనది. పుణ్యస్థలము నొందినాఁడు.
తత్త్వణమే యాతఁడు బుద్ధభగవానునిపాదములపైఁ బడి

“బుద్ధశరణంగచ్ఛామి,
సంఘంశరణంగచ్ఛామి,
ధర్మంశరణంగచ్ఛామి”

అని త్రిశరణముల నొందినాఁడు. గౌతమబుద్ధుఁ డతని
లేచనెత్తినాఁడు. కాఁగిటఁ జేర్చుకొనినాఁడు. తనతో జేతవన
మున కాయనిఁ దీసికొనిపోయినాఁడు. పరమకూర్మకై నీ నగ
హంత యిప్పుడు పరమసాధుభిక్షుకుఁ డైనాఁడు. బుద్ధాశ్రమ
మునందలి భిక్షుకులలో నహింసకుఁ డన్నివిధముల ఘనత
నహించినాఁడు. ఆశ్రమనిర్వహణములో బుద్ధభగవానున కన్ని
విధములఁ దోడ్పడినాఁడు.

ప్రసేనజిత్తుమహారా జహింసకునికొఱకై యనేకఘోరా
రణ్యములఁ దిరిగితిరిగి యెచ్చటను గానక మిక్కిలి వేసారి
తుదకు జేతవనముఁ బ్రవేశించినాఁడు. బుద్ధదేవుని దర్శించి
నాఁడు. తన యాగమనకారణ మాతనికి విన్నవించినాఁడు.
అహింసకుఁడు చేఁజిక్కినవో నాతనికి గొప్ప శిక్ష విధించి
లోకము నుద్ధరించెద నని పలికినాఁడు. బుద్ధుఁ డామాట
లన్నియు విని “రాజా! సాధుశ్రేష్ఠున కెట్లు శిక్షవిధింతు”
అని యడిగెను. రా జందుల కాశ్చర్యపడెను. పిమ్మట బుద్ధుని
యూజ్జ్వలై నటకొక భిక్షునన్న్యాసి యరుడెంచెను. రా జాతని

గుత్తించెను. అతఁడే యహింసకుఁ డని గ్రహించెను. మహా
నందమునఁ దనమెడలోని ముక్తాహారము నాతనికంతమున
నలంకరించెను. కాని సర్వసంగపరిత్యాగియగు నహింసకున కా
ముక్తాహారముతోఁ బనియేమి ?

పాపాసక్తుఁడును, దురాచారుఁడు నగు మహాహంత
పశ్వాత్తాపమునఁ బుణ్యనంతుఁ డైనాఁడు. అతని శరీరము
చువిత్రిమైనది. జీవనము ధన్య మైనది.

వాల్మీకి — బాలిక

౧

హిమవత్సర్యతప్రాంతమున నొక యరణ్యము కలదు. ఆ సమంజెడయెత్తైనవృక్షము లచ్చటఁ గ్రీక్కిఁజేయున్నవి. ఎన్నో యడవిమృగము లచ్చట నిర్భయముగ సంచరించుచున్నవి. ఫలభరితములగువృక్షశాఖలపైఁ బక్షులు కలకలఁ గూయుచున్నవి. ఒరులకుఁ జొర శత్రుముకాని నిర్మానుష్యముగ న మృహారణ్యమునఁ గొందఱు చోరులు ప్రవేశించిరి. కూర్చులగు నాచోరు లాయరణ్యమును జీకాకు పఱచిరి. వారందలి మృగములను బక్షులను జంపి తినుచుండిరి. వృక్షముల నన్నిటిని నాశనము చేసిరి. సమీపముననున్న పల్లెలను బట్టనములను గొల్లగొట్టి సొమ్ముల నాయరణ్యమునకుఁ గొంపోవుచుండిరి.

బాటసారులనుబట్టి బంధించి పలువిధముల బాధఁజెట్టుచుండిరి. ఎందఱుస్త్రీలనో చెఱపట్టిరి. వారియిష్టదేవతయగు శాళికాదేవి కెందఱోపురుషులు, నెందఱో స్త్రీలు బలి యియ్యఁబడిరి. చెడఁద్రావి వారొనర్చెడి ఘాతుకకృత్యము లతిభయంకరములుగ నుండెను. అత్యంతశోభామయమైన కన్నుల కానందముఁ గొల్పెడి నాయరణ్య మంతయు నాదొంగలగుంపు

కాలిడిగోలదిదినుములలోనే శుశ్రూష మై శ్మశానవాటికయై పోయింది. రక్తముచే దీని నేలయంతయు నెత్తిన పోయినది.

ఒకనాటిసాయంకాలమున నాదొంగ లండలు నడివిలో నొకమూలనుండి కాళికాలయమువై పున కరుడెంచుచుండిరి. అంతటాలోనిలోలాహలమున కరణ్యమందలి పాణికోటి యంతయు గడగడలాడినది. ఆనందముగఁ గేల్లులును లేళ్లు మొదలగుజంతువులు మూలమూలల దాఁగుకొనినవి. మనోహరమగు నానమెనరిచుఁ జూలు గూండ్లలో నక్కినవి. వాగుల యాగ్ధ్యటములకు ముద్దుమిచ్చు గూడ నదరినవి. ఎనరినోటికి నచ్చినట్లు వారు నదరఁ జొచ్చిరి. మూటలలోనిదనమును బైకెగుర్చినచు “నింతధనము దొరకునని యనుకొనలే” దని యొక్కఁడును, “స్త్రీలని, పసిపాపలని, నటకుటకు సందేహించినవోఁ గార్య మెట్లగు” నని యింకొక్కఁడును, “నీధనమంతయు నేనే నాయకునకు సమర్పింతు” నని మఱియొక్కఁడును జెప్పకొనుచుఁగేక లిడుచు, నాడుచు, బాడుచు, నాలయమును సమీపించిరి.

దొంగలనాయకుఁ డాలయద్వారముకడ నిలువఁబడి యున్నాఁడు. అతఁడు బలిసిన నల్లని శరీరము నాజానుబాహువులుఁ జీతనిప్పులవఁటినేత్రములుఁ గలిగి హస్తమునఁ గత్తియు భుజమున బాణతూణీరములను ధరించియుండెను. అతని జూచినతోడనే పచ్చిమాంసముఁదని రక్తముఁద్రావు కూర్కఁ రక్షసాకారము జ్ఞప్తికివచ్చుచు.

దొంగలందఱెకిమినికీ బోహరులు చేసిరి. దోచుకొనిఁ
తెచ్చిన ధన మంతయు నాతనిపాదములచెంతఁ బోసిరి. నాయకుఁ
డదిచూచి వా రొనరించినఘనకార్యమున కెంతయు సంతసిం
చినవానివలెఁ దల యూఁపినాఁడు. “నేఁ డమావాస్య. నేటి
రాత్రి కాళికకు గొప్పబలి నీయవలెను. మహాకాళిని జూచి
తిరా? రక్తముకొఱకై నో రెట్లు తెఱచుకొనియున్నదో! కన్ను
లెట్లెట్టచేసి నివ్వలఁ గ్రక్కుచున్నదో! మీసామర్థ్యమును
నేఁడు నేను కనుఁగొనెదను. ఆదేవికోప ముపశమింపఁజేయుట
కెట్టిబలియుక్తమో మీకేతెలియును. ఆమెభయంకరరూపముఁ
ద్వీరగఁ జల్లఁబడఁ జేయవలెను. ఆమెయౌగ్రహము శమింపఁ
జేయవలెను. ఇదిగో! నాచేతిలోనికృపాణము. ఆదేవిని దృష్టి!
పటచుట కెప్పుడును రక్తపుటేఱులఁ బ్రవహింపఁ జేయుదునని
చెప్పుచున్నటు లెట్లుతళతళలాడుచున్నదో! చూచితిరా!”
యని వారిని హెచ్చరించెను.

కాళికాదేవిసంప్రీతికొఱ కెట్టికార్య మొనరించుటకై
నను వారు వెనుదీయరు. “ఏలక చెప్పినచొప్పునఁ దప్పక
చేసెద” మని వార లాపెంటనే కుండలలోనికల్లంతయు దొన్నె
లలోఁ బోసికొని కంఠములవఱకుఁ ద్రొవ్వినారు. అత్యుత్సాహ
మునఁ గత్తులు కటారులు మున్నగువానిని బట్టుకొని బైలు
వెడలినారు.

౨

సూర్యుఁ డప్పుడే క్రింకినాఁడు. ఎల్లెడ నల్లఁ పీఠటూ, లలముఁగొనఁ జొచ్చెను. ఆకసమునంతయు గాఢమగు మబ్బు లావరించినవి. ఉలుఁగూలు, మెఱుఁగూలు, విఁక్టూటముగ నుఁగూటచేఁ గానన మంతయు భీతిఁ గొల్పుచుండెను.

అట్టిసమయమున నా గహనమందొకమూల నొక బాలిక తిరుగుచున్నది. ఆయడవిచేరుననేకల యొకపల్లెనుండి విహారమునకై యామె బయలుదేఱి ప్రాద్దుపోవుటచే దారిఁదప్పి యాయడవిని బ్రేవేఁగించినది. ఏమిఁ యుటకును దోచక భగవంతుడా! యని నిట్టూర్పు విడుచుచు మతిచెడియిటునటుఁ దిరుగుచున్నది. ఆమె పదునాల్గునత్సరములప్రాయము గలది. పరమసుకమారి. ఆమెమ్మనఁపాడమఁలకు, రాళ్ళు, ముఁద్లు మొదలగునవిగ్రచ్చుకొనుటచే నింతింతనరానిబాధ నొందుచు నుఱుముఱుమునకుఁ గంపించుచు మెఱుపుమెఱుపునకుఁ దల్ల డిల్లుచుఁ బెద్దపెట్టన రోదన మొనరింప నాగెను.

దూరముగవిసవచ్చు సీబాలికరోదనధ్వని వోరులచెవినిఁ బడినది. “అహ! స్త్రీకంఠమే.” యని నాడు సంతోషమునఁ గాఠు లిడుమఁ ఒరుగెత్తుకొనినచ్చి మెఱపుల కాంతిలోఁ దళ తళలాడు నాబాలికను బట్టుకొనిరి. ఇద్దఱుదొంగ లామెహస్తములను గట్టిగాఁ బట్టుకొనిరి. వారియాకారములను, జేష్టలను

జూచినంతనే యామెకు స్పృహ తప్పిపోయెను. పిమ్మటఁ గొంత సేపున కొక్కిఁత తెలివినొంది గడగడ పాఠకపోయినది. శరీర మంతటను ముచ్చెమటలు క్రమింపఁబడి. గుండెలు దడదడఁ గొట్టుకొనసాగెను. నోట మాటవచ్చుట కెంతో కష్ట మయ్యెను.

“తండ్రి! నాపల్లెనుండి నిరంతరమునకై చను దెంచి దారి దప్పి యీనట్లడనిలో నల్లలాడుచుంటున్నది. దయ యంచి నన్ను నాయంటికిఁ జేర్చి పుణ్యముఁ గట్టుకొనుఁ” డని యాబాలిక వారల సతిదీనముగ వేడుకొనెను. వారామెప్రాథమ మాలింపక యరణ్యమధ్యమునకామెనీడుకొనిపోవఁదొడఁగిరి.

సౌందర్యవతిమగు నాయువతిరక్తముఁ గాళిక యెంతో యానందమునఁద్రావుననియు, నా మెయంగములఁబొంగుచునార గింపఁ గలదనియు, వారిలు చెప్పుకొనుచు “జయా! కాళికా దేవి! జయా!! మహాశక్తి” యని దిక్కు లదరిపోవునట్లు కేకలునైచుచుఁ బోయి కొంతవడికి నాయకుని సమీపించిరి.

ఖడ్గపాణియై వీరలరాక కెదురుచూచునాయకుఁ డాయ న్నలమిన్నను గాంచి యాయువతి కాళికాశక్తికి బలియాయఁ దగినదని మనమున సంతోషించుచు దొంగలను జూచి చిలు నప్పు నవ్వినాడు.

“తండ్రి! నిరంతరం నగు నన్నీ క్రూరులవారినుండి తప్పించి నాగృహమునకు నన్నుఁ జేర్చి పుణ్యముఁ గట్టుకొ నవా?” యని యాబాలిక దొంగలయేలికపాదములపైఁ బడి

బిగ్గరగా నేమవసాగెను. కాని నరహంతయగు నా నాయకుఁ
డామెదీర్ఘతర కేశబంధముఁ జేతనొడిచివట్టుకొని బిరచినామె
నీవ్వుకొనిపోయి కాలికయెనుట నిలునఁబెట్టినాఁడు. తనచేతి
యందలి నిశితాసి నాడించుచు నాయుబలను జడిపించినాఁడు.

ఆబాలిక తనకీఁకఁ జాపునిశ్చయ మనియెంచి కంటికి
మంటికి నేకధారగా నేవ్వుచు “ఓసరమేశ్వరా! నేనిక్కడ
దిక్కుమాలినదాననై చావ సిద్ధముగ నుంటిని. దీనరక్షకుఁడ
వగు నీ విప్పట్టున నన్న రక్షింప వేఁడుకొనుచున్నా”నని బిగ్గ
రగ నేవ్వుచు జాలిఁగొలుపుచూపులతో దోంగలనాయకుని
మొగము వీక్షించెను.

నాయకుడు “తల్లీ! మహాదేవీ! కాళీ! కరాళీ!”
యని బిగ్గరగ నటచుచు నెడమచేతితో నాపూఁబోడి తలముడి
నటులనే పట్టుకొనియుండి కుడిచేతిలోఁగల వాఁడిఖడ్గముచే నామె
కంఠమును నెఱకుటకై పై కెత్తినాఁడు.

అజవరాలిదీనవీక్షణము లాతనివదనమునందే నిలిచి
యున్నది. ఆచూపు లాతనిమనసులో నొక్కమెఱపు మెఱయఁ
జేసినది. ఎత్తినచేయి యెత్తినట్లే యుండెను. కోపముచే నెట్టి
నగు నాతనినేత్రములచుండి బాష్పములు రాలినది. కఠినమును,
గూరమును నగు నాతనిమనస్సు మెత్త నై పోయినది. మొగము
నందుఁ గరుణారస ముదయించినది. చేతిలోనికేశబంధ మూడి
పోయినది. కత్తి జాతిపోయినది.

3

ఆతనిహృదయమునఁ గలిగిన దుర్బలత్వమున కారణజే నిస్మితుఁ డాయెను. “అకటా! నా కేష్షఁడును బీనియన శ్వము నేఁ డెటుల సంభవించెను? నే నెందఱు బాటసారుల తలలనో బ్రద్దలుగొట్టి వారిసొమ్ముల నపహరించితినే! లెక్కకు మించినస్త్రీలకు, పసిబిడ్డలను నా నిశితకరవాలముచే నఱికి వారి రక్తధారల నీకాళికాదేవి సభిషేకించితినే. నేఁడు నాహృదయమున నీకరుణరస మేల? నాకన్నులలో నీయశ్రువు లేల? నాకిదియంతయు మాయగానున్నదే” యని నిశ్చేష్టుఁడై పోయెను.

పిమ్మట నాతఁడు కాళికనైపు చూచెను. ఆమెకుఁ గోపము వచ్చిన ట్లాతఁడు గ్రహించెను. రెండుచేతులును జోడించి “తల్లీ! ఇంతవఱకు నేఁ గావించిన ఘాతుకకృత్యములకు లెక్కలేదు. జాలిఁగొల్పెడి యీబాలికామణివీక్షణము లిప్పుడు నన్నుఁగూర్చిగ మార్చివేసినవి. నీరౌద్రాకారము నుపసంహరింపుము. నన్ను నీకోరోధాగ్నులచేఁ గాల్చి భస్మ మొనరింపఁ దలఁచినను నీక నిట్టి క్రౌర్యమినుమంతయైన నాచరించుటకు నాచేతు లాడవు” అని వచించి యాదేవియెదుటినుండి యాబాలిక నీవలికఁ దీసికొనివచ్చెను.

నాయకునిచర్య దొంగ లందఱకు నాశ్చర్యముగఁ దోచెను. ఈతనిచేతఁగాకపోయినచో మనమే యొక్కనిము

నములో నీమెళిరస్సుఖండించెద” మని వారా నారీమణిని బట్టుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించిరి. కాని నాయకుఁడు వారిని వారిం చెను.

అచ్చటనే యొక చెట్టుకొమ్మపై రెండుపక్షులు కూర్చుం డియున్నవి. ఒకదొంగ యాపిట్టలను బట్టి చంపుటకై యత్నిం చుచుండెను. నాయకుఁ డది గాంచి పరువుపరువున వానిచెంత కేగి “నాయనా! అంతమధురముగ, సంతయానందముగఁ గంతమెత్తి గాన మొనరించెడి యపక్షులు నీకేమియవకార మొనరించినవి? వానిగానము వినుటకు నీ విష్టపడవా? వాని వింతవింత రంగులశృంగారము నీహృదయమును రంజింపఁ జేయదా? నీ వింతటినుండి వాని నెన్నఁడును జంప నొంచు” మనిచెప్పి వానిని మగల్గెను. పిమ్మట నావైపునకే రెండు హరిణము లేతెంచెను. మహానందమున సృత్య మొనరించెడి యాలేళ్ల నింకొక చోరుఁడు చంప బాణము సంధించెను. వానినిగూడ నట్లే నాయకుఁడు వారించెను.

దొంగలనాయకుఁ డాబాలికను నిరపాయముగ నామె స్వగృహమున కనిపెడి యేర్పాటు లొనరించినాఁడు. ఆమెను జంపఁ దలఁచినప్పు డాతని హృదయమున మెఱసిన మెఱపే యాతనిని సంపూర్ణముగ మార్చివేసినది. ఆతఁ డొనరించిన క్రూరకృత్యముల నన్నిటిని దలఁచుకొని పశ్చాత్తాపము నొంది నాఁడు. తనహృదయము లోని కాఠిన్యము, క్రూర్యము,

మొదలగున నన్నియుఁ గరఁగి పోయినవి. కనులకుఁ జూట జూట బొప్పములు కాఱినవి. దయాతంగుఁడై ప్రసవ మంపలి సర్వనృప్తిని ప్రేమించినాఁడు. దొంగల నాయకుఁడు కొత్తజీవనముఁ దాల్చి తనపాపము బ్రద్దలు జేసికొనుటకై భగవంతు నారాధించుట కొకచెట్టుక్రిందఁ గూలఁబడినాఁడు.

ఎన్నో యుగములు కడచిపోయినవి. జోడించినచేతు లల్లేయున్నవి. తలయంతయు జడలుకట్టినది. శరీరమందంతటఁ బుట్టలు పెట్టినవి. తన్నుదానే మఱచిపోయినాఁడు దొంగల నాయకుఁడు వాల్మీకి యయినాఁడు.

కొంతకాలమున కీశ్వరుఁడు స్రవ్యక్షమై వశాస్త్రపుఁ డగు నా వాల్మీకిమహర్షి కాపములను తమించినాఁడు. “శ్రీ మన్నారాయణ సంకీర్తనమునం దనవరతముఁ దనమన సుండునట్లనుగ్రహింపు” మని వాల్మీకి కోరికొనినాఁడు.

హిమాలయ సదృశములైన యున్నతభావములు వాల్మీకిని. ఆతని హృదయమునుండి వెలువడిన గంగాప్రవాహ ము యుగయుగాంతముల వఱకుఁ బ్రవహించు చున్నది. ఆమధురగానము దిక్కుల సతిశయిల్లినది.

జీవ వాల్జీన్-మతగురువు

౧

జీవ వాల్జీన్ చాలా బాడవరి. మిగుల బలిష్ఠుడు. పెండ్లి కానివాడు. బీజస్థితియందున్నవాడు. విద్యావిహీనుడు. కూలినలన జీవించువాడు. అతని కొక వితంతుసోదరి కలదు. ఆమె కీర్తలుకొమార్తలుండిరి. ఆమెబిడ్డలతో నన్నగారి నాశ్రయించుకొనియుండి జీవనము గడపుచుండెను. జీవ వాల్జీన్ తాను కూలిపని జేసి తెచ్చిన పైకమును సోదరి కిచ్చుచుండును. ఆమె భోజనము పండి యన్నగారికిని, దసబిడ్డలకును బెట్టి పిమ్మట దాని దినుచుండును. జీవ వాల్జీన్ తనమేనగోడండ్రును గన్నకూతులవలె నెక్కుడుదయతో జూచుచుండెను. అతడు ప్రతిదిన మింటికీ బోవుచు డెద్దియేని ఫలాహారమును గొనిపోయి వారల కిచ్చుచుండును. అతడు తనచెల్లెలిని, బిడ్డలను బోషించుటకై యెట్టికష్టతర మగుపనులనైన జేయుచుండును. ఒక్కొక దినమున నెక్కుడు పని దొరకకున్నచో గ్రానాటికూలి తమనలువరభక్తికి సరిపోదనియెంచి చీకటిపడునంతవఱకు గ్రామము దంతటను దిరిగి తిరిగి మరల గొంత కూలి సంపాదించు చుండెడివాడు. ఇట్లు దినములు గడచిపోవుచుండెను.

అతనికి దురదృష్టదినములు వచ్చినవి. ఒకనాటి యనయముసనే యాతడు డూరిలోనికి బోయినాడు. పనికొరకె

పలుచోటలఁ దిరిగినాఁడు. సాయంకాల మైనను నాఁ డాతని కెవ్వరు నెట్టిపనియుఁ జెప్పియుండఁరైరి. ఆదిన మంతయుఁ గాలితోఁ బెద్దవర్షముగూడఁ గురిసినది. ఆతని కేమిసేయుట కును దోచినదికాదు. అతఁడు తన కొక దినమునఁ గాదు నాలుగుదినములన్నము లేకపోయినను సహించుకొనఁగలఁడు. కాని నో రెఱుఁగని చిన్నిపాప లొకనాఁడు భోజనము లేకయుండుట కాతని కంతమునఁ బ్రాణవాయువులున్నంతవఱ కిష్టపడఁడు.

అప్పుడే ప్రాద్దుక్రంకినది. ఆతని కొకకానియైన లభింపలేదు. ఆతనికి సోదరియు బిడ్డలును జ్ఞప్తికి వచ్చిరి. “నా సహోదరి నారాకకై నిరీక్షించుచు మిక్కిలి చింతించుచుండును. చిటులిండి కలవాటుపడిన చిన్నిపాపలు నాకొఱకై యెంతబరితపించుచుండురోగదా? ఆకటిచే వారలకడుపులెంత మండిపోవు చుండునోగదా?” అని యీవిధముగ మనమునఁ దలపోయుచుఁ బిచ్చియెత్తినవానివలె గ్రామమం దంతటను మరలమరలఁ దిరుగుచుండెను. వర్ష మింకను బోరుమని కురియుచునే యున్నందునఁ దన గుడిసె యీసరికి భూమిపైఁ గూలియుండు నేమోయను భయ మాతనికి మిక్కుటముగ జనించినది. ధనముమీఁదను ధనవంతుల మీఁదను నాతని కెంతయోకోప ముదయించినది.

అతఁ డొకయెడ నొకరొట్టెల దుకాణమును గాంచెను. అరొట్టెలు తనబిడ్డలయాకలి యొక్కత్రుటిలోఁ బోఁనొట్టఁగల నని యాతఁడు తలఁచెను. కాని యవి తనకు లభించు టెట్లుఁగోనుటకుఁ దనయొద్ద నొక్కపైసయైన లేదు. తనదుస్థితియం తయు దుకాణదారునితోఁ జెప్పి 'కొండురొట్టె లడిగి తీసికొని పోవుద' మని యుద్దేశించెను. కాని, యడిగినచో నాతఁ డొ సఁగఁడేమో, యడుగకుండఁ గొనిపోవుటయే మంచివని యూహించెను. కొంచెము ముందరి కరిగి 'చెప్పకుండ దొంగిలించు కొనిపోవుట తప్పుగాదా?' అని వరల యోజించెను. కాని నేనును, నా సహోదరియుఁ బిడ్డలును నాఁకటిబాధచే దేవుఁడాయని యేడ్చుచుండ నేనిది యెట్లయినఁ గొనిపోవుటలోఁ దప్పేమున్నది. అని తుదకు నిశ్చయించు కొనినాఁడు.

దుకాణమును సమీపించి యరుగుమెట్లపై కాతఁ డెక్కి నాఁడు. అద్దపుఁ దలుపులగుండ లోనికిఁ జూచినాఁడు. ఎవ్వరును గాన్నిపలేదు. తనబలిష్ఠములగు బాహువులను దొందరగ ముందునకుఁ జూపినాఁడు. అతని బాహువేగమున కాయద్రము పగిలిపోయినది. పెద్దధ్వని యైనది. అధ్వనికిఁ జాలున నిమరించు దుకాణదారునికి మెలఁకువ కలిగినది. 'అదే యతఁ డీవలకుఁ బరుగెత్తుకొనివచ్చి "దొంగ దొంగ పట్టుకొనుఁడు" పట్టుకొనుఁ" డని కేకలు వైచినాఁడు. అచ్చటివా రంగఱుకు బరుగెత్తుకొనివచ్చి తీకనాల్చినచు బట్టుకొనిరి. ఛాలమూది ను

లాతనిచుట్టును బట్టుకొనిరి. పోలీసుభటులు వెంటనే వచ్చి యాతనిఁ బట్టుకొని కారాగృహమునకుఁ దీసికొని పోయిరి. ఆరాత్రియంతయుఁ దనబిడ్డ లాఁటిబాధచే నెంతో బిడ్డలైనను దీరో యని యాతఁ డీతని తనరాని దుఃఖమొందెను. మఱు నాడుదయమున న్యాయాధికారి యొద్దకుఁ దీసికొని పోవుటకు భటు లాతని గొట్టుచుండి బైటికిఁ దీసి న్యాయస్థానమునకు నడిపించుచుండిరి. జీకోవార్జీకో మనస్సులో నేదో యలోచన పుట్టినది. తనచేతిని బట్టుకొనిన భటు నొక్కని నొక దెబ్బ గొట్టి విడిపించుకొని తొంపరగఁ దన యింటివైపునకుఁ బరుగెత్త సాగినాడు. తోడనే రెండవభటుఁ డీల వైచినాడు. పలువురు భటులు పరుగుపరుగున వచ్చి యాతనిఁ బట్టుకొని గట్టిగ బంధించి చేతి కరడండలఁ దగిల్చి న్యాయస్థానము నకుఁ గొనిపోయిరి. ఇప్పుడు నేరముపై నేరము వచ్చినది. రెండవనేరము మిక్కిలి పెద్దదైపోయినది.

న్యాయాధిపతి యానన్ద్యోత్రాతము విచారణ చేసి “నీరెండునేరముల కేమిజవాచిచ్చెన” నని యడిగెను. ఆతఁ టిబాధ సహింపలేక మా కాపూటకు సరిపడు రెండురొట్టెలను మాత్రము దీసికొంటిని. నాప్రాణసమానలగు మేనకోడండ్రు ను బాడనేగున మనడి యభిలాషచే నన్నిఁ బట్టుకొనియన్న భటునిఁ గొట్టితిని. అంతలో న న్నండలు వచ్చి బట్టుకొని బం

భించిరి. ఏమిచేసినను మీనిర్తి” మని యాతఁడు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

స్వామూధిపతి నూకని కైదునందత్సరములు కఠినశిక్ష విధించెను. భటు లాతని దూర గ్రామమునకుఁ గొనిపోయి యచ్చటఁ గారాగృహము దురిచి వానిచే మిక్కిలి కఠినము లగుపనులఁ జేయించుచుండిరి.

నాలుగునందత్సరముల పదునొకండు మాసములయిరు వది దినములు కడచినవి. జీన్ వాల్మీని కింకఁ బదిదినము లోపిక పెట్టినవో విడుదల కాఁగలను. కాని పదిదినములుఁ బదియు గములవలె నాతఁడు భావించెను. ఆరాత్రి సాయంకాలము భటు లెప్పటివలె జీన్ వాల్మీనినకుఁ దిండి పెట్టి తిరిగి యాతని గొట్టులోఁబెట్టి యెప్పటివలె దాళమువైచి యీవలఁ గావలి యుండిరి.

రాత్రి పండ్రెండుగంటల వేళ యైనది. భటులు మైమఱచి నిమరపోవుచుండిరి. జీన్ వాల్మీని కారాగృహపు టినుపతలు పులను బట్టుకొని నిలువఁబడి ఒకధ్యానముగఁ గొంతనే వీలవకు దృష్టిఁ బఱపెను. తోడనే గిట్టున లోనికిఁ బోయి చావపై వెలికిలఁ బరుండెను. ఊహకాశమునఁ దలఁపు లొకదాని వెనుక నొకటి నీలమేఘములవలె బరుగెత్తినవి. దీర్ఘాలోచన

చే నాతని తలయంతయు బరువై పోయినది. ఇంకనొక నిమిషమైన నా కారణం దుండుట కాతనికి దుర్భరముగఁ దోచెను. తన సహోదరియూ, బిడ్డలును దనయెదుట నిలువఁబడితే న్నావలకు రమ్మని సజ్జఁ జేసిన ట్లాతఁడు భ్రమఁ జెందెను. లేచి నిలువఁబడి యేమి చేయుటకును దోచక యున్నతనివలె నాచీకటిగదిలో నటునిటుఁ దిరుగాడఁ జూచెను.

అందఱును గాఢముగ నిదురఁ బోవుచున్నారు. కారాగార మంతయును నిశ్శబ్దముగ నున్నది. ఇంతకాల మాతఁడు చెఱయం దున్న నాతని శరీరములోని బలముమాత్ర మిను మంతయుఁ దగ్గలేదు. ద్వారముదరికి వచ్చినాఁడు. ఇనుపనాళసములను రెండుచేతులతోను బట్టుకొని తనబలము సంతయు వినియోగించి రెండురనాసములను రెండువైపులకు వంచివేసి నాఁడు. మెల్లగ నా నారసముల మధ్యనుండి దూఱి యీవల కరుదెంచి నలువంకలఁ బరికించి కాలికొలఁది పాఱిపోవ నాగినాఁడు. అంతలోఁ గావలిభటుఁడు మేల్కొంచి యాతనిఁ బరికించి బిగ్గరగఁ గేకలు వైచినాఁడు.

తోడనే తక్కినభటు లందఱును లేచి జీన్ వాల్చీనువై పునకుఁ బరుగెత్తినారు. అతఁ డింకను జుట్టుగోడను దాటక మునుపే భటులందఱు నాతనిఁ జుట్టుకొని కొంతవడికిఁబట్టుకొని యాతని కాలుసేతులకు నినుపగొలుసులను దగిలించినారు.

మఱునాఁ డతనిని న్యాయస్థానమునకుఁ దీసికొని పోయిరి. విచారణ జరిగినది. తిరిగి యాతని కైదువత్సర

మీలు కఠినశిక్ష విధింపఁ బడెను. ఇదియఁ గాక నతఁడు కారా
గారమున సరిగ నడచుకొనక పోయినందులకేమి, భటులను
గొట్టినందులకేమి, యింకొక నాలుగు సంవత్సరముల శిక్షకుఁ
గూడ మరలఁ బాత్రిఁ డయ్యెను. పాపమాతఁడిఁకఁ బది
దినము లోపిక పట్టినచోఁ దనసోదరిని, బిడ్డలను జూచుకొని
సంతోషముఁ బొందఁజాలి యుండునుగదా! పదిదినములు
కన్నులు మూసికొని కడఁజాలఁపాఁ డిఁకఁ దొమ్మిది నత్సర
ములెట్లు గడసఁజాలునో?

తొలుదొల్త నాతఁ డెంతయును గాకపోయెను,
నిరంతర దుస్సహనానమా చేతను, నెడలెగిరి కట్ట పట్టిన నైరా
శ్యపూరితుఁ డగుటచేతను నాతని కౌఠ్యము న్నష్టయై యెగ్గెను.
ఎట్లో తొమ్మిది సంవత్సరము లాతఁడు కఠినశిక్ష నను
భవించినాఁడు.

“కూర్మఁడగు జీవ్ వార్జీక్ విరుదల నందుచున్నాఁడు.
కావునఁ బ్రజ లెల్లరు జాగరూకై యుండుఁ” డని పోలీసు
వారు చాటింపుఁ జేయించి యాతని ముఖముపై “గజ
దొంగ” యను నక్షరములు వ్రాతపెసి విశేచిపెట్టెరి.

౩

జీవ్ వార్జీక్ ముక్తఁడై నాఁడు. కారాగారమునుండి
యూఁదిడు వెలుపలి కదుదెంచుచున్నవార్త విని యాపట్టనము

లోని వ్రజ లెల్లరు వీధులలో రాకపోకలే మానుకొనిరి. ఆతనిఁ జూచినవారెల్లరుఁ దమతమ వీధిగుమ్మపుఁ దలుపులను మూసికొనఁ దొడఁగిరి. దినమంతయు నాతఁ డాగ్రామమునఁ దిరిగినను నాతని కొక్కమనుజుఁడైనఁ గానఁబడలేదు. ఆతని కాఁకలియు, డప్పికయును, విపరీతముగఁ గలుగుచుండెను.

తుదకు రాత్రియగుసరి కొకయింటి గుమ్మముదరి కాతఁ డేలేచినాఁడు. ఆయింటి తలుపులు తెఱవఁబడియే యున్నవి. “దాహము మిక్కిలి బాధించుచున్నది. కొంచెము మంచి నీ రిచ్చి పుణ్యముఁ గట్టుకొనరా!” యని యాతఁ డఱచెను. లోపలినుండి యెవ్వరో యొకచిన్న దీపమును గొనివచ్చి యాగుడ్డివెలుతురులో నాతని మొగముపైఁ గాల్పఁబడి యున్న యక్షరములఁ జూచి “అమ్మా!” యని యఱచి లోనికిఁ బరుగెత్తిరి. ఇంకొక రావెంటనే వచ్చి తలుపులను మూసివైచిరి. ఇక్లేజీన్ వాల్జీనును వ్రజ లెల్లరు బహిష్కరించిరి.

ఆతఁడు మఱికొంతసేపటి కింకొక యింటిదగ్గఱ కేఁగి నాఁడు. ఆయింటితలుపులన్నియుఁ దెఱవఁబడియే యున్నవి. లోపల దీపము వెలుఁగుచున్నది. ద్వారముచెంతకుఁ బోయి “అమ్మా! అమ్మా!” యని మెల్లగఁ బిలిచినాఁడు. లోపలినుండి యొక మగవాఁ డీవలకు వచ్చినాఁడు. దీనవదనముతో నిలువఁబడియున్న జీవాల్జీనును జూచి రెండుచేతులను జూచి

“నాయనా ! నీకొఱకే నేనింతవఱకు వేచియున్నాను. దయా మయుడైన పరమేశ్వరుడు నీబోటి పాపాత్ములకొఱకై వేచియుండుమని నా కానతిచ్చినా.” డని చెప్పుచు నాతనిఁ గాఁగిలించుకొని లోనికిఁ దీసికొనిపోయినాడు.

ఆతఁ డొకమతగురువు. తనసేవకులను బిలిచి యాతనికి ముందుగఁ జూసీయ మిప్పించినాడు. పిమ్మట స్నానముఁ జేయించి కట్టుకొనుటకు మంచివస్త్రముల నిచ్చినాడు. అటు పిమ్మట ననేకభక్ష్యభోజ్యములతో నాతనికి భోజన మిడి నాడు. భోజనానంతరము పండుకొనుట కొకమెత్తని పఱుపు నిచ్చినాడు. జీన్ వాల్జీనునకుఁ గలిగిన సంతోషమునకు మేర లేదు. తెల్లని మెత్తని యాశయ్యపైఁ బండుకొనినాడు. పాపము పగలంతయుఁ దిరిగితిరిగి యలసిపోవుటచే నాతని కా వెంటనే నిద్ర పట్టినది.

ఆయిల్లెల్ల నిశ్శబ్దముగ నున్నది. తెల్లవాఱ వచ్చుచున్నది. జీన్ వాల్జీను మేల్కొచ్చినాడు. కడచినదిన చర్యయంతయు జ్ఞప్తికి వచ్చినది. జీవిత మంతయు నిశ్లే యున్నచో నొక బ్రతుకు తెల్లని యాతఁడు తలఁచెను. ఆతనికిఁ దన సోదరియ, బిడ్డలును, జ్ఞప్తికి వచ్చిరి. వెంటనే స్వగ్రామమున కేగ నిశ్చయించుకొనెను.

“ఇంతకాలము నేను వారలకు దూరమై పోయితిని. ఇప్పుడు వారల కేమి తీసికొని పోవుదును ? ఇట్టిస్థితిలోనున్న

నే నేమిసంపాదించగలను?" అని యాతఁ డాలోచించుకొను చుండెను. తనకెదురుగనున్న దీరువాయించు రెండు వెండి చెంబు లాతని కగవడిసివి. వానినిఁ దిసివొని పోవలెనెను. తా నదినఱకు భోజనముఁ జేసికొనిపో రెండు వెండిగిన్నెలు కలవు. వానినిఁగూడఁ గొనిపోవుట కానఁ దూహించెను. తన ణమే లేచినాఁడు. దీరువాలలుపులు తెరిచియే యున్నవి. రెండు వెండిచెంబులను, రెండుగిన్నెలను, దీసికొని మెల్లగ వీధిగుమ్మరుఁ దెంచి బైటికిఁ జొరలుచున్నాఁడు.

ఇంతకుఁ బూర్వమైన భోజనమున్నదా? తనదంత మంతయుఁ దన్ను ఒహిష్టురంటి భిక్షువుగఁ జేసికొనినవలెఁ జూచినప్పుడు దయతోఁ దన్నుననుచి యొక్కవనీచుము లొసఁగిన యా మతగురువు నెడలఁ దా నెరిచి కృతజ్ఞులను జూచినాఁడు!

౪

తెల్లవాతినది. జీనవాల్మీ నొక మైదానమువెంబడి న్యగ్రామాభిముఖుడై పోవుచున్నాఁడు. వెండిగిన్నెలు పై కగవడుండ బాహువులనుమన నితీకఁచుకొని భరిగముచ్చ నొక బట్టఁ గప్పుకొనియుండెను. కొంతదూరము పోయిన పిమ్మటఁ గొందఱు పోలీసుధర్మ లాతని కెదురుపడిరి. చింతరి చిరు లగుటచే నతనిని బలుకరించి యాతని గమ్యస్థానాన్ని

కనుచు బ్రగ్నించిరి. జీవాత్మను వాదలను గాంచి కొంచెము తొట్రుకాబూ జేసెను. ఎదియో యాతనిచంకతో దాచి నాడని గ్రహించి పోలీసుభటు లాతనిచేయిపట్టుకొని గట్టిగ లాగిరి. వెండిగన్నెలు క్రొందర బడినవి. వీని నెచ్చట దొంగి లిందితి వని వాచాని బంధించి నొక్కిలి బాధించిరి. అగిన్నె లపై మతగురువు నే దున్నది. అమతగురువు తనకవి బహు. మతి నొనగెంచని జీన నాస్తిక బొంకెను. “అట్టలైన నిన్నా తనియొద్దకుఁ దీసికొనిపోయెదమా; రమ్మ”ని బలవంతముగ నాతని నీళ్లుకొని పోవఁదొడంగిరి.

జీవాత్మనునకుఁ గా వ్వాడికవికావు. అద్వైతమువలన నాతనికీరములలోని బల మంతయు నశించినది. మొగమున నెక్కడను రక్తప్రవాహము లేదు. హృదయ మల్లకల్లోల మైనది.

తన కింక నీజన్మమన సోదరిని, బిడ్డలను జూచుభా గ్యము లే దను కొన్నాడతా. ప్రపంచము మీఁదియాసయే రూతనికి నుంచినది. “అక్కటా! నే నీక మతగురువు నేమొ గము వెట్టుకొని చూడఁగలుగుదును? అంతటి యుపకారముఁ గావించిన తన కీర్తి లున్నది. ముసలియైనచోడులకుఁ గాదొడిలి చర్మ మొలిపించుచుగొని నన్నొకడు పులింతునా? నా కింక శాశ్వతముగఁ గారాగృహవాసము తటస్థము నేమో?” యని యాలోచించుకొనుచు నవచెను.

కొంతవడికి వారు మతగురుని యింటినమీషమునకు వచ్చిరి. గుమ్మమున కెదురుగఁ బోలీసుభటులు జీన్ వాల్జీసును నిలువఁ బెట్టిరి. లోనుండి మతగురువు వారినిఁ జూచెను. జీన్ వాల్జీసు కన్నులను మూసికొని యుండెను. మతగురువు పోలీసుభటుల చేతిలోని వెండిగిన్నెలను గాంచి యంతయు గ్రహించెను.

ఆతఁ డీవల కరుడెంచి “నాయనలారా ! మీ రాతని నెందులకు బంధించితిరి. నాయింటిలోని వస్తువుల నన్నిటిని దీసి కొనిపోమ్మని నే నాతనిఁ బ్రార్థించితినే. ఆతఁడు వాని నన్నిటిని గొనిపోఁజాలక యా నాల్గింటినే కొనిపోయినాఁడు. ఆతఁడు నిర్దోషుఁడుకావున వెంటనే విడిచిపెట్టఁ” డనిపలికెను.

భటు లేమిచేయుటకును వీలులేక తత్క్షణమే యాతని విడిచిపెట్టి వెడలిపోయిరి.

జీన్ వాల్జీసు కన్నులను మూసికొనియే తలవంచి నిలువఁ బడియుండెను. మతగురు విట్లు వచించునని యాతఁ డించుకయు భావించి యుండలేదు. మతగురువువాక్యములు శూలసదృశములై యాతని మనసునకు నాటినవి. ఆతనిహృదయమంతయుఁ బరితాపముచేఁ గాలిపోయెను. బ్రదికియుండియే మహానరక బాధ ననుభవించినాఁడు. సంపూర్ణముగఁ బశ్చాత్తాప మొంది పోఁడు. నేలపై సాష్టాంగపడి “పరమేశ్వరా ! చెప్పరాని తప్పిదము లెన్నియో యొనరించితినీ. నాకంటెఁ బాపాత్ముఁ

డింకొక్కడు లేడు. నాపాపములనెల్ల త్తమించి నన్ను శేషు”
మని ప్రార్థించెను.

సిమ్మట జీవాల్బీన్ మతగురువుకాళ్ల పైబడి “దయా
చుయా ! నే నొనరించిన యామహాపరాధమును బలిపూర్ణాను
గ్రహమున త్తమించి రక్షింప వేడుకొనుచుంటి” నని వెక్కి
వెక్కియేడువదొడగెను. మతగురు వాతడు పశ్చాత్తప్తుడై
చింతించుచున్నందుల కాలనితప్పిదమును త్తమించి నాటినుం
డియు సతనిఁ దనశిష్యుకోటిలోఁ జేర్చికొని మిక్కిలిప్రేమతోఁ
గాపాడినాడు.

అశోకుడు—యుద్ధభూమి

౧

నందనంశయు సంతయు సమూలముగ నాశన మొనర్చి చంద్రగుప్తుడు యగ్గ నామోద్భవము సంపాదించెను. పాటలీపుత్ర మాతని రాజధాని. అతని కుమారుడు బిందుసారుడు సర్వదాకృష్ణానవంతులసంధ్యముననున్న రాజ్యములోని రాజవీరులనందఱను జయించి రాజ్యసంపాదన మొనరించుటయేకాక “అమిత్రభూతుకు” డను పేరుషనామమునుగూడఁ బడసెను.

అట్టివిజిగ్మపులవంశములో నా బిందుసారునికడుపున నశోకవర్ధనుడు జన్మించెను. బిందుసారుఁ డీతనిఁడక్షుల, యుజ్జయిని మొదలగు ప్రదేశములకుఁ దనప్రీతినిధిగా రాజ్యము చేయుఁ బంపెను.

అశోకుడు యువరాజు. వినోదములయం దత్యంత కుతూహలము కలవాఁడు. తనవినోదములఁగీర్చుకొనినతరువాతనేయెట్టిరాజకార్యములైనఁ జూచునొనెడివాఁడు. నిరంతరము మాంసాదికాహారములచే బలిసి యుండునంతకడ గొత్తపాటేళ్ల వండెములతోను, నేనుగులపండెములతోను గాలక్షేపము చేయుచుండెడివాఁడు. పాపము, నోరునేని యుభయప్రాణులను డీకొల్పి యవి తలలుపగిలి, నెత్తురులు గ్రక్కెముఁ గూలఁబడు చుండ నాతని కానంద మెట్లుబొందునోగదా ! అతఁ డెక్క

డకుఁ బోయినను చామరధారిణులగు యవనయువతులు వెంబడించివత్తురు. పేరికిమాత్ర మశోకుఁడు తక్షశిలను గొల్చుచుండెను, కాని నిజమైన బాధ్యతయంతయు మహారాజగు బిందుసారునిదే.

వినోదభేలనములలో నెంతనిమగ్నుఁ డయ్యెను తనమనమున నశోకునకు సామ్రాజ్యతృప్తి విపరీతముగ నుండెను. ఎట్లులైనను దనయన్నదమ్ములను గాదని తానే సింహాసనమధిస్థింప లోలోపల నువ్విభులూరుచుండెను. యువరాజుగానున్నప్పుడే కొంతవఱకు, సంతకుమున్ను తనతండ్రియొద్దనున్నప్పుడే కొంతవఱకు మొత్తముమీద రాజ్యపరిపాలనాకృమ మెల్ల నర్థము చేసికొనెను.

ఇట్లుండఁగా నిరువదియైదుసంవత్సరములు రాజ్యముచేసి నృధుఁ డగు బిందుసారుఁడు పరలోకగతుఁ డయ్యెను. ఆతని కెందఱో భార్యలు కలరు. వారియందఱవలస నాతనికిఁ దొంబడియెనమండుకొ మూరులు కలిగిరి. వారిలో గొందఱు బలవంతులు, కొందఱు చాల మంచిహృదయములుకలవారునై యుండిరి. రాజ్యసంపాదనమేముఖ్యోద్దేశముగాఁగల యశోకుఁడు సింహాసనము నాక్రమించుకొనుట కెట్టికార్యముఁ జేయుటకైన శంకింపఁడు. అశోకుఁడు రాజ్యమును గొందఱనుమతింపక యెన్నియో యాటంకములఁ గల్పించిరి. నిజమునకు నశోకునకుంటే ముందుగా సింహాసన మధిస్థించుట కర్హులగు క్షేత్రములు

కలరు. రాజ్యాసక్తిచే నశోకుడు వారి నెల్లరుఁ బట్టించి వివిధ రీతులఁ జిత్రీవధముఁ గావించెను.

నిర్దోషులును, నాతనియందు నదభిప్రాయము కలవారును కూడ నెందఱో యాతని కోర్కెనలమునఁ బడి మృగిపోయిరి. రాజ్యసంపాదనవత్సము తన సహోదరులయెడఁ గనఁబఱుప వలసిన సుహృద్భావమును కూడ నశింపఁ జేసినది. దయాదాక్షిణ్యములకుఁ దా వీయక మహాక్రౌర్యమునఁ దనసోదరుల రక్తముచే దడిపివై చినమగధరాజ్యమున నెన్నియడ్డంకులుకలిగినను వాని నన్నిటి నాతని నిశితాసించేఁ జెండాడి పాటలీపుత్రమున సింహాసనాసీనుఁడై యశోకుడే వట్టాభిషిక్తుఁ డయ్యెను.

అప్పటి కౌతనికి హిమవత్పర్వతములకును మైసూరు దేశమునకును మధ్యముననుండి ప్రాకృత్సముసముద్రముల నంటుచున్న విశాలమైన రాజ్యముండెను. రాజ్యములోని యంతఃకలహము లన్నియుఁ దీరిపోయినవి. సామంతరాజు లెల్లరుఁ దనకు లోఁబడి కప్పములనుజెల్లించుచునే యుండిరి. కాని యశోకుడు తన తండ్రితాతలవలెనే దిగ్విజయయాత్రకు బయలుదేరి నూహించెను.

౨

అకాలమునఁ గళింగరాజ్యము సకలవై భవముల నలరారుచుండెను. మహానదీగోదావరీనదులమధ్యభాగమే గుప్పటి కళింగరాష్ట్రము. అశోకుని కన్ను లారాజ్యముపైఁ బర్వినవి.

తమకు సామంతులుగా నుండవలసిన కళింగరాజులు స్వాతంత్ర్యమునకుఁ బ్రయత్నించుట తన కవమానహేతు వని తలఁచి దిగ్విజయమునకై గొప్పసైన్యమునుదీసికొని బయలువెడలెను. చతురంగబలసమేతమయిన యా సేన పదునొకండువత్సరము 'లెడతెఱచితేక మిక్కిలిహగ్రాస్తతోఁ దరిబీయతు గావింపఁ బడి నది. ఈ పదునొకండువత్సరములును యుద్ధభూమి కరుదేరక సైన్య మంతయు మదించియుండెను. “యుద్ధ మెప్పు డెప్పు” ఉస్మైస్మ నిఘ లండఱు మిక్కిలి తొందరపడిరి.

మహాటోపమున మిన్నమ న్నదరిపోవున ట్లరుదెంచు మగధసైన్యములఁ గూర్చి చారులవలనఁ దెలిసికొని తమ వాహిని సనేకవిధముల బలపఱచి యెట్లులై నఁ దనరాజ్యమును, స్వాతంత్ర్యమును నిలుపుకొన మంచిపట్టుదలతో నెదురుకొను టకు వలసినసన్నాహ మంతయుఁ గళింగాధిపతి యతిత్వరిత ముగఁ జేయించెను. ఉభయవాహినులును రణరంగమునందుఁ దారసిల్లినవి. కళింగసైన్యముకంటె మగధసైన్యము రెట్టింపు గలదు. ఎంతటిరక్తపాతిమునైనఁ గావించి యారాజ్యము నతిఁడు గెలుచుకొను నని యశోకుఁడు చాటింపించెను. మహోత్సాహముతో రెండుపక్షములనుండియు గుండె లడిచి పోవునట్లు భేరిభాంకారములు వినివచ్చుచున్నవి.

యుద్ధము జరుగు చున్నది. స్వాతంత్ర్యమునకై తుది రక్తపుఁ జక్కవఱకును వెనుదీయక సమరమునేయు కళింగ

పై నికులతోఁబడునొకండువర్గములనుండి యుద్ధమేలేక యొడలు
కొల్పిన మగధపైనికులు తలపడిరి. పెట్టనిగోడలవలె నేనుఁ
గులు పైనికుల నడ్డుచున్నవి. సముద్రతరంగములవలె గుఱ్ఱ
మాలు విజృంభించుచున్నవి. కత్తులతోఁ, గటారులతో నొండొ
రులఁ బొడుచుకొనుచుఁ జెండాడుచు భటులు చంపుకొనుచుం
డిరి. పశ్చిమము లెక్కకుమీఁజినపైనికులు చచ్చుచున్నారు.
హతశేషులు ముందునకువచ్చి మఱింతద్వైర్యముతోఁ బోరుచు
నుత్సాహముతో వీరస్వర్గము నలంకరించుచున్నారు. రణ
రంగమంతయు మరణరంగ మయ్యెను. ఎక్కడచూచినను
క్షుతగాత్రులే. ఎచ్చటఁగనుఁగొన్నను రక్తప్రగాల్పలే. తలవంపక
వీరనిశాయము మృతశేబరములను ద్రోక్కుకొనుచుఁ బోయి
తనుశత్రువులతో యుద్ధముచేయుచుండిరి. ఒక్కొక్కచోఁ దమ
బల్లెపుఁగొనలచే మృతశేబరములను బ్రక్కట దొరలించి
ముందునకు బోవుచుండిరి. బలమైనగాయములు తగిలియుఁ
దమ కు య్యాళించువారులేక “దాహమో” యనివేమా
ఱుచి తుదకుఁ గొందఱు చనిపోవుచుండిరి.

సుమారులక్షపైనికు లుభయపై న్యములలోను జచ్చిరి.
వేలకొలఁది యశ్వములును వందలకొలఁదియేనుగులును మడిసి
నవి. ఏపక్షముకూడ నింతవఱకుఁ గెలిచినట్లు కాన్పింపదు.
మహారాజగు సశోకవర్ధనుఁడుకూడ స్వయముగా రణరంగ
మున కేతెంచి మిక్కిలిజవనత్వములుగల నశ్వరాజ మొక

దానిపై నెక్కి తనచేతికందినవారి నెండఱినో నిశితకరవాలమున వ్రయ్యలుచేయుచునే యున్నాఁడు. రాజున కిదియే మొదటి యుద్ధము. సమర మొనరించుట యనఁగ నెదిరిరాజులను లొంగఁ దీసికొని వారిరాజ్యమును దాను బొందుటయేయని యాతఁడు తలఁచెను. కాని కార్యనాథనమునం దెంతటిర క్తపాతమగునో, యెన్నిహింసాకృత్యములు జరుగునో, యేమియు నెఱుంగని, సాధుజనములు క్షామాదకములవలన నెంతగాఁ బీడింపఁ బడుదురో యాతఁ డూహింపలేదు.

పోరటులనే జరుగుచున్నది. తమయసమానమైనబాహు పరాక్రమమును, యుద్ధనైపుణ్యమును, గనఁబఱుపవలసిన మదనదియే యని పైచికులను హెచ్చరించుట కశోకుఁడు తనసేనా నాయకున కుత్తరువొసఁగెను. సమరముఁజేఱఁ గతిబీభత్సముగ మూఱిపోయెను. కళింగసైన్య మొత్తటివట్టుదలతోఁ బోరినను నసంఖ్యాకమయిన మహారాజుసైన్యము నెదిర్చి జయింపలేక పోయినది. అశోకచక్రవర్తి యుద్ధమానఁ గళింగరాజ్యమును జయించెను.

3

హతశేషులైన కళింగ సైనికులను గట్టుకొని బద్ధుఁ జేయుటకు మగధసేనానికి నాడ్డయైనది. భేరినినాదము లాఁగి పోయినది. సైనికులయాత్మకుములు సమాప్తిఁజొందెను. అశోక

కుడు మెల్లఁగ యుద్ధభూమినుండి బయలుదేఱెను. చూచువా
గల కారణరంగము మిగుల బీభత్సముగ నుండెను. తలలు
లేని మొండెములు, తెగిన చేతులు, విఱిగిపోయిన కాళ్లు మిగుల
విరియఁజిమ్మినట్లు పడియుండెను. నెత్తు నేలులై ప్రసహించు
చుండెను. కరుడుగట్టి నల్లపడిన కొన్ని మాంసఖండములు,
సంతకుమున్నే తెగిన మొండెములనుండి స్రవించు నెత్తురు చూచు
వారలకు మిక్కిలిభీతిఁ గొల్పుచుండెను. కాకులు గ్రద్దలు
మానవశరీరములఁ బొడుచుకొని తినుచుండెను.

అచ్చటచ్చటఁ బెద్దపెద్దగాయములుతిగిలియుఁ, గాళ్ళు
తెగియుఁ, జేతులు వ్రేయఁబడియుఁ జావక కొనఁచూపిరితో
నున్న కొండలు సైనికులు “ అయ్యో, అబ్బా ! దాహము !
బాధ, దుర్భరము ” అను నీరసధ్వను లశోకుని నాకర్షించినవి.
“ అయ్యో ! దాహము, దాహము, దుర్భరము, బాధ ”
యనుచుఁ గేకలిడుచు నలుకఁబడిన పాదములపై నిలుచుటకుఁ
బ్రయత్నించి వారల నేలపైఁ గూలి ప్రక్కనున్న కళేబరము
నుండి స్రవించు రక్తమును ద్రావుచున్న ఊతగాత్రు నొక్కని
సశోకుఁడు కన్నులారఁ గాంచెను. అతని హృదయమున
నప్పుడు తటుకున నొక్క మెఱపు మెఱసెను. గడగడ వణఁకి
నాఁడు. క్రొంకిపోయిన శవములఁ నన్న లశోకునకు భయమును
గల్గించినవి. ప్రేగులు బయల్పడియున్న కొన్ని శరీరము లశో
కుని హృదయమును లోఁ గొన్నవి. భయముచే నాతఁడు కను

అట్ల మూసికొనినాడు. మృతులైన సైనికుల బంధువులు కంటికిమంటికి నేకభారగ విలపించుచున్నట్లతనికిఁ దోచెను. భోజనములేక కలవ్రవలన నెన్నియో కటుంబములు మలమల మాడిపోవుచున్నట్లొని యూహాపథమున గోచరించెను.

అతఁడు స్తంభింబుడైపోయినాడు. ఇంతటి ఘోర కృత్య మొనరించి యివఱుప్రజల నేడ్చి రాజ్యముసంపాదించుటకంటె వేఱొండు పాపము లేదని యాతఁడు గ్రహించెను. చేలియందలికత్తిని జాఱవిడిచినాడు. యుద్ధభూమిలో మోఁక జల్లి యిన్నిప్రాణులు తనవలన నశించినవిగదా యను విచారమున నశ్రువులు రాల్చినాడు. సంపూర్ణముగఁ బశ్చాత్తాపము నొంది గడియనే పచ్చటనే ప్రార్థనసల్పినాడు.

మగధపై న్యములు మరలి పాటలీపుత్రమును జేరినవి. పాపనాశనమునకై యశోకుఁ డెన్నో పుణ్యకార్యములఁజేసెను. పక్షులకును, జంతువులకును, మనుష్యులకును నెన్నో సౌకర్యముల నాతఁడు గావించెను. “అహింసాపరమోధర్మః” అను సిద్ధాంతమును బ్రోబోధించిన బుద్ధభగవానుని యుపదేశమును గిరసావహించి దేశమంతయు నహింస నవలంబించునట్లు శాసించెను. కళింగయుద్ధ మశోకుని బశ్చాత్తప్తుని గావించినది. ఆ పశ్చాత్తాపమే యాతని బౌద్ధభిక్షుని గావించి హైందవచక్ర సర్కులలో సగ్గిగణ్యునిగాఁ జేసినది.

పశ్చాత్తాపము పతితపాపనము గదా !

శ్రీకృష్ణ ముద్రాక్షరశాల,

వి నా పు ర ము.

1935.

3881